

Briuselis, 2020 10 14
COM(2020) 667 final

**KOMISIJOS KOMUNIKATAS EUROPOS PARLAMENTUI, TARYBAI, EUROPOS
EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI IR REGIONŲ
KOMITETUI**

**Cheminių medžiagų strategija tvarumui užtikrinti
Aplinkos be toksinių medžiagų kūrimas**

{SWD(2020) 225 final} - {SWD(2020) 247 final} - {SWD(2020) 248 final} -
{SWD(2020) 249 final} - {SWD(2020) 250 final} - {SWD(2020) 251 final}

1. TVARUMO PRINCIPUS ATITINKANČIOS CHEMINĖS MEDŽIAGOS – ŽALIAJAI IR SKAITMENINEI PERTVARKAI

Naujoji Europos Sąjungos augimo strategija – Europos žaliasis kursas¹ – tai kelias, kuriuo eidama ES iki 2050 m. taps tvaria, neutralaus poveikio klimatui žiedine ekonomika. Jame taip pat iškeltas tikslas – įgyvendinant plataus užmojo tikslą mažinti taršą iš visų šaltinių ir kuriant aplinką be toksinių medžiagų, geriau apsaugoti žmonių sveikatą ir aplinką. **Be cheminių medžiagų neapsieiname kiekviename savo kasdienio gyvenimo žingsnyje ir daugelyje savo veiklos sričių:** jų yra praktiškai kiekviename įrenginyje, kuriuo naudojames gerovei užtikrinti, sveikatai apsaugoti ir fiziškai apsisaugoti, jos reikalingos naujiems iššūkiams įveikti per inovacijas. Be jų neapsieinama mažo anglies dioksido kiekio, nulinės taršos ir efektyvaus energijos vartojimo bei tausaus išteklių naudojimo technologijose, medžiagose ir gaminiuose. Kad būtų pasiūlyta naujų sprendimų, padėsiančių įgyvendinti **tiesk žaliają, tiesk skaitmeninę mūsų ekonomikos ir visuomenės pertvarką**, reikės daugiau investuoti į saugių ir tvarumo principus atitinkančių cheminių medžiagų kūrimą bei didinti atitinkamus chemijos pramonės pajėgumus.

Kita vertus, **pavojingų savybių turinčios cheminės medžiagos** gali pakenkti žmonių sveikatai ir aplinkai. Nors ne visos pavojingosios cheminės medžiagos kelia vienodą susirūpinimą, kai kurios sukelia vėžį, veikia imuninę, kvėpavimo, endokrininę, reprodukcinę ir širdies bei kraujagyslių sistemas, silpnina žmonių atsparumą ir gebėjimą reaguoti į vakcinas², jie tampa labiau pažeidžiami ligų³.

Todėl, kai esame veikiami šių kenksmingų cheminių medžiagų, kyla grėsmė mūsų sveikatai. Be to, cheminė tarša yra vienas iš pagrindinių veiksnių, keliančių pavojų Žemei⁴ – ji dar pagilina tokias planetos bėdas kaip klimato kaita, ekosistemų būklės blogėjimas ir biologinės įvairovės nykimas⁵. Naujos cheminės ir kitos medžiagos turi būti nuo gamybos etapo iki pat gyvavimo ciklo pabaigos savaimė saugios ir atitikti tvarumo principus, be to, turi būti diegiami nauji gamybos procesai ir technologijos, kad chemijos pramonės poveikis ilgainiui taip pat būtų neutralizuotas.

ES cheminių medžiagų reglamentavimo sistema jau dabar yra viena išsamiausių ir labiausiai apsaugančių pasaulyje, grindžiama pažangiausia žinių baze. Ši reglamentavimo sistema vis dažniau tampa pavyzdžiu nustatant saugos standartus kitose pasaulio šalyse⁶. ES neabejotinai pavyko sukurti gerai veikiančią cheminių medžiagų vidaus rinką, sumažinti tam tikrų pavojingųjų cheminių medžiagų, pavyzdžiui, kancerogenų⁷ ir sunkiųjų metalų⁸, keliamą pavojų žmonėms ir aplinkai ir sukurti toje rinkoje veikiančioms įmonėms taikomą prognozuojamą teisės aktų sistemą.

¹ [COM\(2019\) 640](#).

² Tokios medžiagos, kaip PFOS ir PFOA, siejamos su mažesniu antikūnų atsaku į vakcinaciją; EFSA, „[Scientific opinion on PFAS](#)“.

³ „[Linking pollution and infectious disease](#)“, C&en, 2019; „[Environmental toxins impair immune system over multiple generations](#)“, Science Daily, October 2, 2019.

⁴ Rockström, J. et al., „Planetary Boundaries: Exploring the Safe Operating Space for Humanity“. *Ecology and Society*, 2009.

⁵ Pavyzdžiui, ji neigiamai veikia apdulkintojus, vabzdžius, vandens ekosistemas ir paukščių populiacijas.

⁶ A. Bradford, The Brussels effect, 2020.

⁷ Apskaičiuota, kad per pastaruosius 20 metų ES buvo užkirstas kelias 1 mln. naujų vėžio atvejų ([SWD\(2019\)199](#)).

⁸ Įskaitant gyvsidabrį, kadmį ir arseną ([SWD\(2019\)199](#)).

Cheminės medžiagos, chemijos pramonė⁹ ir chemines medžiagas reglamentuojantys teisės aktai: faktai ir skaičiai

- 2018 m. pasaulinės prekybos cheminėmis medžiagomis apimtis siekė 3347 mlrd. EUR, o Europa buvo antra pagal dydį gamintoja (16,9 proc. pardavimo apimties). Vis dėlto tai perpus mažiau nei prieš 20 metų ir prognozuojama, kad ši dalis mažės toliau ir 2030 m. Europa jau bus nebe antroje, o trečioje vietoje.
- Cheminių medžiagų gamyba yra ketvirta pagal dydį ES pramonės šaka – joje veikia 30 000 įmonių, iš kurių 95 proc. yra MVI, ir tiesiogiai dirba apie 1,2 mln., o netiesiogiai – 3,6 mln. žmonių.
- Išsamią ES reglamentavimo sistemą sudaro apie 40 teisės aktų – Reglamentas dėl cheminių medžiagų registracijos, įvertinimo, autorizacijos ir apribojimų (REACH)¹⁰, Reglamentas dėl pavojingųjų medžiagų klasifikavimo, ženklavimo ir pakavimo (CLP)¹¹ ir, be daugelio kitų, teisės aktai, kuriais reglamentuojama žaislų sauga, kosmetikos gaminiai, biocidai, augalų apsaugos produktai, maisto produktai, kancerogenai darbo vietoje, taip pat aplinkosaugos teisės aktai.
- ES atliekami žmogaus biologinės stebėsenos tyrimai rodo, kad žmogaus kraujyje ir audiniuose daugėja įvairių pavojingųjų cheminių medžiagų, įskaitant tam tikrus pesticidus, biocidus, vaistus, sunkiuosius metalus, plastifikatorius ir antipirenus¹². Dėl bendro kelių cheminių medžiagų prenatalinio poveikio lėčiau auga vaisius iščiose ir mažėja gimstamumas¹³.
- 84 proc. europiečių kelia nerimą kasdieniauose gaminiuose esančių cheminių medžiagų poveikis jų sveikatai, o 90 proc. susirūpinę dėl jų poveikio aplinkai¹⁴.

Vis dėlto siekiant sukurti ir naudoti tvarumo principus atitinkančias chemines medžiagas, padėsiančias įgyvendinti žaliąją ir skaitmeninę pertvarką ir apsaugoti žmonių, visų pirma pažeidžiamų grupių¹⁵, sveikatą ir aplinką, **turi būti spartinamos chemijos pramonės ir jos tiekimo grandinių žaliajai pertvarkai būtinos inovacijos, o esama ES cheminių medžiagų politika turi būti tobulinama ir turi sparčiau bei veiksmingiau reaguoti į pavojingųjų cheminių medžiagų keliamus iššūkius.** Todėl reikės užtikrinti, kad visos cheminės medžiagos būtų naudojamos saugiau ir tvariau, skatinti naudoti kuo mažiau cheminių medžiagų, darančių lėtinį poveikį žmonių sveikatai ir aplinkai (susirūpinimą

⁹ CEFIC, „[Facts and Figures Report](#)“, 2020.

¹⁰ Reglamentas (EB) Nr. 1907/2006 dėl cheminių medžiagų registracijos, įvertinimo, autorizacijos ir apribojimų (*OL L 396, 2006 12 30*).

¹¹ Reglamentas (EB) Nr. 1272/2008 dėl cheminių medžiagų ir mišinių klasifikavimo, ženklavimo ir pakavimo (*OL L 353, 2008 12 31*).

¹² Europos Komisija, „[Study for the Strategy for the Non-Toxic Environment](#)“ („Tyrimas, atliktas rengiant aplinkos be toksinių medžiagų strategiją“), p. 123.

¹³ *Ten pat.*

¹⁴ Eurostatas, [Eurobarometro apklausa](#), 2020 m.

¹⁵ Šioje strategijoje pažeidžiamos grupės – tos gyventojų grupės, kurias cheminės medžiagos gali paveikti labiau, nes jos dėl įvairių priežasčių yra jautresnės arba joms poveikį gali padaryti mažesnis kiekis, yra labiau veikiamos arba labiau tikėtina, kad patirs poveikį, arba turi mažiau galimybių apsisaugoti. Paprastai pažeidžiamos grupės yra nėščiosios ir krūtimi maitinančios moterys, dar negimę kūdikiai, kūdikiai ir vaikai, vyresnio amžiaus žmonės, taip pat darbuotojai ir gyventojai, patiriantys didelį ir (arba) ilgalaikį cheminių medžiagų poveikį.

keliančių medžiagų)¹⁶ ir kuo daugiau jų pakeisti saugiomis alternatyvomis, laipsniškai atsisakyti kenksmingiausių cheminių medžiagų naudojimo neesminėms visuomenėms reikmėms, visų pirma vartojimo prekėse.

Nuoseklesnė, labiau nuspėjama ir tvirtesnė reglamentavimo sistema, derinama su nereglamentuojamojo pobūdžio paskatomis, pastūmės kurti būtinas inovacijas, užtikrins didesnę apsaugą ir kartu padės Europos chemijos pramonei bei jos vertės grandinėms tapti konkurencingesnėms. Siekdama sudaryti vienodas sąlygas ES ir ne ES subjektams, ES turi pagal savo tarptautinius įsipareigojimus užtikrinti, kad jos cheminių medžiagų taisyklių būtų **visiškai laikomasi** tiek pačioje ES, tiek prie jos sienų, ir siekti, kad visame pasaulyje būtų lygiuojamasi į jos standartus.

COVID-19 pandemija privertė ne tik dar labiau saugoti žmonių ir planetos sveikatą, bet ir parodė, kad tam tikrų ypatingos svarbos cheminių medžiagų (pvz., reikalingų vaistams gaminti) gamybos ir tiekimo grandinės tapo labai sudėtingos ir globalios. ES turi stiprinti savo **atvirą strateginį savarankiškumą**, pasižymintį **atspariomis vertės grandinėmis**, o chemines medžiagas, kurios yra naudojamos svarbiausioms mūsų sveikatos reikmėms ir reikalingos neutralizuoto poveikio klimatui žiedinei ekonomikai, įsigyti tvariai iš kuo įvairesnių šaltinių.

Šioje strategijoje pabrėžiamos sritys, kuriose Komisija nori padaryti didesnę pažangą, **glaudžiai bendradarbiaudama su suinteresuotaisiais subjektais**, kad būtų reikiamai pakoreguoti jos uždaviniai – tai bus dalis nuodugnaus poveikio vertinimo, grindžiamo gausiais jau surinktais duomenimis apie galiojančių teisės aktų veiksmingumą¹⁷. Komisija rengs **aukšto lygio apskritojo stalo diskusijas** su pramonės, įskaitant MVI, mokslo ir pilietinės visuomenės atstovais, siekdama, kad strategijos tikslai būtų įgyvendinami palaikant dialogą su atitinkamais suinteresuotaisiais subjektais. Per šias diskusijas bus visų pirma aptariama, kaip padaryti, kad cheminių medžiagų teisės aktai būtų veiksmingesni ir efektyvesni, ir kaip paskatinti kurti bei įvairiuose sektoriuose naudoti naujoviškas saugias ir tvarumo principus atitinkančias chemines medžiagas.

2. SIEKIANT APLINKOS BE TOKSINIŲ MEDŽIAGŲ: NAUJA ILGALAIKĖ ES CHEMINIŲ MEDŽIAGŲ POLITIKOS VIZIJA

Praėjus beveik 20 metų nuo tada, kai Europoje pirmą kartą suformuluotas strateginis požiūris į cheminių medžiagų valdymą¹⁸ atėjo laikas nusistatyti **naują ilgalaikę ES cheminių medžiagų politikos viziją**. Laikantis Europos žaliojo kurso, šia strategija siekiama aplinkos be toksinių medžiagų – tai reiškia, kad **cheminės medžiagos turi būti gaminamos ir naudojamos taip, kad jų nauda visuomenei būtų kuo didesnė (be kita ko, kad jos padėtų mums įgyvendinti žaliąją ir skaitmeninę pertvarką), bet kartu nekenktume planetai, sau ir ateities kartoms**. Strategijos vizija – kad ES pramonė taptų **pasaulio mastu konkurencinga saugių ir tvarumo principus atitinkančių cheminių medžiagų** gamintoja ir naudotoja. Strategijoje siūlomos aiškios pramonės pertvarkymo veiksmų gairės ir

¹⁶ Šios strategijos ir susijusių veiksmų kontekste tai, visų pirma, su žiedine ekonomika susijusios medžiagos, lėtinį poveikį žmonių sveikatai ar aplinkai darančios medžiagos (REACH kandidatinių sąrašas ir CLP reglamento VI priedas), taip pat tos medžiagos, kurios trukdo perdirbti atliekas į saugias ir aukštos kokybės antrines žaliavas.

¹⁷ Įskaitant neseniai atliktas ES cheminių medžiagų teisės aktų tinkamumo patikras ir vertinimus.

¹⁸ [COM\(2001\) 88](#).

tvarkaraštis, taip siekiant pritraukti investicijų į saugius ir tvarumo principus atitinkančius produktus bei gamybos metodus.

Pav. Nauja cheminių medžiagų tvarkymo hierarchija – be toksinių medžiagų

Strategijoje išdėstoma, kaip šią viziją įgyvendinti: imtis veiksmų, padėsiančių kurti saugių ir tvarumo principus atitinkančių cheminių medžiagų inovacijas, stiprinti žmonių sveikatos ir aplinkos apsaugą, supaprastinti ir stiprinti cheminių medžiagų teisinę sistemą, kaupti išsamią žinių bazę, kuria būtų galima remtis formuojant faktais pagrįstą politiką, ir rodyti patikimo cheminių medžiagų valdymo pavyzdį pasauliui.

2.1. Saugių ir tvarumo principus atitinkančių ES cheminių medžiagų inovacijos

Perėjimas prie **saugiai ir tvariai sukurtų** cheminių medžiagų yra ne tik visuomeninė būtinybė, bet ir puiki ekonominė galimybė bei svarbus ES atsigavimo po COVID-19 krizės elementas. Turint omenyje pasaulinės cheminių medžiagų gamybos tendencijas, tai ES chemijos pramonės šansas atgauti konkurencingumą – tam turi būti toliau kuriamos saugios ir tvarumo principus atitinkančios cheminės medžiagos ir siūloma tvarių sprendimų įvairiems sektoriams, visų pirma, statybinių medžiagų, tekstilės, mažataršio judumo, baterijų, vėjo jėgainių ir atsinaujinančiųjų energijos išteklių. Komisijos pasiūlymai dėl „Next Generation EU“ ir jos Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės atveria galimybes ES valstybėms narėms investuoti į projektus, padėsiančius vykdyti ES pramonės, be kita ko, chemijos sektoriaus, žaliąją ir skaitmeninę pertvarką ir taip padidinti tvarios ES pramonės konkurencingumą. Pereinant prie tvarumo principus atitinkančių cheminių medžiagų taip pat bus atsižvelgiama į socialines ir ekonomines pasekmes, įskaitant poveikį užimtumui konkrečiuose regionuose, sektoriuose ir darbuotojams.

2.1.1. Saugių ir tvarumo principus atitinkančių cheminių medžiagų propagavimas

Europoje yra pirmaujančių įmonių ir mokslinių bei techninių pajėgumų, kad galėtume būti perėjimo prie **saugaus ir tvaraus cheminių medžiagų kūrimo**¹⁹ priešakyje. Nors

¹⁹ Šiame etape saugų ir tvarų kūrimą galima apibrėžti kaip tokį požiūrį į chemines medžiagas iki pateikimo rinkai, kai daugiausia dėmesio skiriama funkcijai (ar paslaugai) ir vengiama kiekių ir cheminių savybių, kurios gali būti kenksmingos žmonių sveikatai ar aplinkai, o visų pirmausia cheminių medžiagų, kurios gali būti (eko)toksiškos, patvarios, bioakumuliacinės ar mobiliosios, grupių. Bendras tvarumas turėtų būti užtikrintas kuo labiau sumažinant

reguliavimo ir rinkos paskatų iš esmės jau yra, daugelio kenksmingiausių medžiagų keitimas nekenksmingais pakaitalais vyko ne taip sparčiai, kaip tikėtasi²⁰, o šios srities pažangiausias įmonės vis dar susiduria su didelėmis ekonominėmis ir techninėmis kliūtimis²¹. Kad įvyktų pertvarka, reikia **tvirtesnės politinės ir finansinės paramos**, įmonėms, visų pirma MVĮ, reikia konsultacijų ir pagalbos, o galiausiai reikia bendrų valdžios institucijų, įmonių, investuotojų ir mokslininkų pastangų.

Reikia išnaudoti reglamentavimo priemonių²² potencialą **skatinti ir atlyginti** už saugią ir tvarumo principus atitinkančių cheminių medžiagų gamybą ir naudojimą. Ypač svarbu skatinti pramonę teikti pirmenybę inovacijoms ieškant alternatyvų, kuriomis būtų galima pakeisti kuo daugiau susirūpinimą keliančių medžiagų²³. Perėjimas prie saugiai ir tvariai sukurtų cheminių medžiagų, įskaitant tvarumo principus atitinkančias biologines chemines medžiagas²⁴, ir investicijos siekiant rasti pakaitalų susirūpinimą keliančioms medžiagoms yra ne tik labai svarbūs žmonių sveikatai ir aplinkai, bet ir svarbi švarios žiedinės ekonomikos sukūrimo sąlyga.

SAUGUS IR TVARUS KŪRIMAS

Komisija:

- parengs **ES saugiai ir tvariai sukurtų cheminių medžiagų kriterijus**;
- sukurs **bendrą ES saugaus ir tvaraus kūrimo paramos tinklą**, padėsiantį įvairių sektorių ir vertės grandinės subjektams bendradarbiauti ir dalytis informacija, taip pat gauti techninių žinių apie alternatyvas;
- teikdama finansinę paramą²⁵ (visų pirma MVĮ) pagal programą „Europos horizontas“, sanglaudos politiką, programą LIFE, kitas susijusias ES finansavimo ir investavimo priemones bei pasitelkdama viešojo ir privačiojo sektorių partnerystę, užtikrins saugią ir tvarumo principus atitinkančių cheminių ir kitų medžiagų bei gaminių **kūrimą, komercializaciją, diegimą ir naudojimą**;
- nustatys ir šalins **saugaus ir tvaraus kūrimo įgūdžių** pasiūlos ir paklausos neatitiktis bei kvalifikacijos spragas ir užtikrins pakankamą įgūdžių lygį visais lygmenimis, įskaitant profesinį mokymą ir tretinį mokslą, mokslinius tyrimus, pramonę ir reguliavimo institucijas;
- glaudžiai bendradarbiaudama su suinteresuotaisiais subjektais nustatys **pagrindinius veiklos rezultatų rodiklius**, skirtus išmatuoti, kaip pramonei sekasi pereiti prie saugios ir tvarios cheminių medžiagų gamybos;

cheminių medžiagų aplinkosauginį pėdsaką per visą jų gyvavimo ciklą, visų pirma jų poveikį klimato kaitai, ištekliams, ekosistemoms ir biologinei įvairovei.

²⁰ Eurostatas, „Cheminių medžiagų gamybos ir naudojimo statistika“ (angl. „Chemicals production and consumption statistics“), 2020 m.

²¹ Wood and Lowell Center for Sustainable Production, Report for the European Commission „Chemicals innovation action agenda“, 2019.

²² Pagal REACH, remiantis REACH peržiūra, dokumentas [COM\(2018\)0116, 5 veiksmas](#), ir kitus teisės aktus, kaip antai Ekologinio ženklo reglamentą, Ekologinio projektavimo direktyvą ir Pramoninių išmetamųjų teršalų direktyvą.

²³ Žr. 16 išnašą.

²⁴ Pagal bioekonomikos strategiją, COM(2018) 673, biologinių cheminių medžiagų aplinkosauginis tvarumas turėtų būti įrodytas atsižvelgiant į visą gyvavimo ciklą.

²⁵ Atitinkančią taikomas valstybės pagalbos taisyklės.

- užtikrins, kad **pramoninius išmetamuosius teršalus reglamentuojančių teisės aktų** reikalavimais atlikti vietos rizikos vertinimus ir riboti labai didelį susirūpinimą keliančių medžiagų naudojimą ES pramonė būtų skatinama naudoti saugesnes chemines medžiagas.

2.1.2. Saugių produktų ir netoksiškų medžiagų ciklą užtikrinimas

Švarioje žiedinėje ekonomikoje labai svarbu skatinti **antrinių žaliavų** gamybą ir naudojimą, taip pat užtikrinti, kad tiek pirminės, tiek antrinės žaliavos ir gaminiai visada būtų saugūs. Neseniai priimtame Žiedinės ekonomikos veiksmų plane²⁶ teigiama, kad tam reikia derinti pradinio etapo veiksmus, kuriais užtikrinama, kad gaminiai būtų kuriami saugiai ir tvariai, ir tolesnių etapų veiksmus, kuriais didinama perdirbtų medžiagų ir gaminių sauga ir pasitikėjimas jais. Tačiau gerai veikiančios antrinių žaliavų rinkos kūrimas ir perėjimas prie saugesnių medžiagų ir gaminių yra lėtas dėl daugelio problemų, visų pirma dėl to, kad **trūksta tinkamos informacijos apie gaminių cheminę sudėtį**²⁷. Todėl vartotojai, vertės grandinės subjektai ir atliekų tvarkymo subjektai negali priimti informacija pagrįstų sprendimų.

Siekiant pereiti prie netoksiškų medžiagų ciklą ir turėti švarius antrinių žaliavų srautus, taip pat norint, kad „**perdirbta ES**“ taptų pasauliniu lyginamuoju standartu, būtina kuo labiau sumažinti **susirūpinimą keliančių medžiagų kiekį produktuose ir perdirbtosiose medžiagose**. Iš esmės ir pirminei, ir perdirbtajai medžiagai turėtų būti taikoma ta pati pavojingųjų cheminių medžiagų kiekio ribinė vertė. Tačiau gali būti išimtinių aplinkybių, kai gali tekti nukrypti nuo šio principo. Tuomet būtų taikoma sąlyga, kad perdirbtoji medžiaga gali būti naudojama tik aiškiai apibrėžtoms reikmėms, kai ji negali padaryti neigiamo poveikio vartotojų sveikatai ir aplinkai, be to, perdirbtoji medžiaga vietoj pirminės medžiagos būtų pasirenkama išanalizavus kiekvieną konkretų atvejį.

Reguliavimo veiksmus turės papildyti didesnės investicijos į **naujoviškas technologijas**, kurios padėtų išspręsti **atliekų srautuose iš seniau užsilikusių medžiagų** problemą – tai leistų perdirbti daugiau atliekų²⁸. Tai ypač aktualu perdirbant tam tikrus plastikus ir tekstilės gaminius. Jiems reikės sukurti atitinkamas tvarias inovacijas ir technologijas. Tokios technologijos kaip cheminis perdirbimas taip pat galėtų būti naudojamos, tačiau turi būti užtikrinta, kad bendras poveikis aplinkai per visą gyvavimo ciklą būtų teigiamas.

NETOKSIŠKŲ MEDŽIAGŲ CIKLAI

Komisija:

- nustatydamas teisinius reikalavimus, be kita ko, pagal Tvarių gaminių politikos iniciatyvą, kuo labiau sumažins **susirūpinimą keliančių medžiagų kiekį gaminiuose**, pirmenybę teikdamas toms gaminių kategorijoms, kurios daro poveikį pažeidžiamoms gyventojų grupėms, ir toms, kurių žiediškumo potencialas yra didžiausias, pavyzdžiui, tekstilės gaminiams, pakuotėms, įskaitant maisto pakuotes, baldams, elektronikai ir IRT, taip pat statybos ir pastatų sektoriuje naudojamiems

²⁶ [COM\(2020\) 98.](#)

²⁷ [COM\(2018\) 32.](#)

²⁸ *Ten pat.*

gaminiam;

- pagal Tvarių gaminių politikos iniciatyvą nustatydamą informacijos pateikimo ir susirūpinimą keliančių medžiagų atsekimo per visą medžiagų ir gaminių gyvavimo ciklą reikalavimus, užtikrins, kad būtų **prieinama informacija apie cheminę sudėtį ir saugų naudojimą**²⁹;
- užtikrins, kad **autorizacijos ir apribojimų išimtys**, taikomos perdirbtosioms medžiagoms pagal REACH reglamentą, būtų išimtinės ir pagrįstos;
- remis **investicijas į tvarias inovacijas**³⁰, galinčias padėti iš atliekų srautų pašalinti pavojingąsias medžiagas, padidinti saugaus perdirbimo apimtį ir sumažinti atliekų, visų pirma plastikų ir tekstilės, eksportą;
- parengs **cheminių medžiagų rizikos vertinimo metodikas**, kuriose bus atsižvelgiama į visą cheminių bei kitų medžiagų ir gaminių gyvavimo ciklą.

²⁹ Konkrečiai, remdamasi ECHA SCIP duomenų baze, vykdoma REACH peržiūra (3 veiksmas) (dokumentas [COM\(2018\)0116](#)) ir įvesdama gaminių pasus.

³⁰ Atsižvelgdama į atitinkamas valstybės pagalbos taisykles.

2.1.3. Cheminių medžiagų gamybos žalinimas ir skaitmeninimas

Cheminių medžiagų gamyba yra vienas iš taršiausių ir energijai bei ištekliams imliausių sektorių, be to, ji glaudžiai susijusi su kitais energijai imliais sektoriais ir procesais. Nors Europos chemijos pramonės įmonės jau investavo į gamyklų modernizavimą, žalioji ir skaitmeninė pertvarka reikalauja dar daug šio sektoriaus investicijų³¹. **Naujoviški ir švaresni pramoniniai procesai ir technologijos** padėtų ne tik sumažinti cheminių medžiagų gamybos aplinkosauginį pėdsaką, bet ir sumažinti sąnaudas, gerinti rinkos pasirengimą ir sukurti naujų rinkų Europos tvariai chemijos pramonei.

Kaip numatyta Europos žaliajame kurse, **energijos vartojimo efektyvumui turi būti teikiama pirmenybė**, o siekiant naudoti tvaresnius energijos šaltinius reikėtų rinktis tokią kurą kaip vandenilis iš atsinaujinančiųjų išteklių ir tvariai gaminamas biometanas³². Žalinant gamybos procesus svarbų vaidmenį taip pat gali atlikti **skaitmeninės technologijos**, pavyzdžiui, daiktų internetas, didieji duomenys, dirbtinis intelektas, išmanieji jutikliai ir robotika. Be to, **chemijos inovacijos** gali padėti sukurti tvarių sprendimų įvairiems sektoriams ir taip padėti sumažinti bendrą cheminių medžiagų gamybos aplinkosauginį pėdsaką.

Be svarbų vaidmenį galinčių atlikti technologijų, **verslo modelių inovacijos** taip pat gali chemines medžiagas gaminančias ir naudojančias pramonės šakas pastūmėti link žaliosios ekonomikos. Turėtų būti išnagrinėtos ir skatinamos galimybės pereiti nuo įprastinės cheminių medžiagų gamybos ir naudojimo prie **paslauginių cheminių medžiagų**³³ modelio. Taikant tokias inovacijas galėtų būti optimaliai naudojamos ekspertinės žinios ir užtikrinamas efektyvus išteklių naudojimas per visą gyvavimo ciklą, taip pat skatinamos vietos lygmens inovacijos ir įtraukiamos MVĮ. Šiuos pokyčius paskatins ES tvaraus finansavimo taksonomija³⁴, padėsianti nukreipti lėšas į aplinkos atžvilgiu tvarią cheminių medžiagų gamybą ir naudojimą.

PRAMONINĖS GAMYBOS INOVACIJOS

Komisija savo finansinėmis priemonėmis ir per mokslinių tyrimų bei inovacijų programas remia³⁵:

- **pažangiųjų medžiagų**, skirtų taikyti energetikos, statybos, judumo, sveikatos, žemės ūkio ir elektronikos sektoriuose, mokslinius tyrimus ir technologinę plėtrą, kad būtų prisidedama prie žaliosios ir skaitmeninės pertvarkos;

³¹ EAA, „Pramonės tarša Europoje“ (angl. „Industrial pollution in Europe“); „Aplinkos būklės ir perspektyvų ataskaita“ (angl. „State of the environment and outlook report“), 2020 m.

³² „Neutralaus poveikio klimatui Europos vandenilio strategijoje“ pabrėžiama būtinybė imtis paklausos rėmimo priemonių ir tam tikruose galutinio naudojimo sektoriuose, pavyzdžiui, chemijos pramonėje, pradėti naudoti vandenilį iš atsinaujinančiųjų išteklių. Tokių kvotų arba minimalių procentinių dalių taikymas galėtų būti svarstomas ir kitam atsinaujinančiųjų išteklių kurui, pvz., biometanui. [COM\(2020\) 301](#).

³³ Paslauginių cheminių medžiagų samprata apima ne tik cheminių medžiagų išperkamąją nuomą, bet ir tokių paslaugų, kaip logistika, konkrečių cheminių procesų ir taikomųjų programų kūrimas bei atliekų tvarkymas, išperkamąją nuomą.

³⁴ 2020 m. birželio 18 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 2020/852 dėl sistemos tvariam investavimui palengvinti sukūrimo, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) 2019/2088. Komisija priims deleguotuosius aktus, kuriais bus nustatyti techniniai atrankos kriterijai, padėsiantys nustatyti, kaip ir kada ekonominė veikla gali būti laikoma tvaria aplinkos atžvilgiu.

³⁵ Europos struktūriniai ir investicijų fondai, Teisingos pertvarkos mechanizmas, programa „InvestEU“, Strateginių investicijų priemonė, iniciatyva „React-EU“, programa „Europos horizontas“ ir Skaitmeninės Europos programa.

- **cheminių ir kitų medžiagų gamybos procesų, kuriuos vykdant išmetama mažai anglies dioksido ir padaromas nedidelis poveikis aplinkai**, mokslinius tyrimus, technologinę plėtrą ir diegimą;
- **novatoriškų verslo modelių**, tokių kaip veiklos rezultatais grindžiamas verslo modelis, mokslinius tyrimus ir technologinę plėtrą, kad cheminės medžiagos ir kiti ištekliai būtų naudojami kuo efektyviau, o atliekų ir išmetamųjų teršalų susidarytų kuo mažiau;
- su cheminių medžiagų gamyba ir naudojimu susijusių **darbuotojų perkvalifikavimą ir kvalifikacijos kėlimą**, prisidedantį prie žaliosios ir skaitmeninės pertvarkos;
- **galimybes gauti rizikos finansų**, visų pirma MVĮ ir startuoliams;
- infrastruktūros, leisiančios cheminių medžiagų gamybai **naudoti elektros energiją** iš atsinaujinančiųjų ir (arba) anglies dioksido neišskiriančių energijos šaltinių, taip pat ją **transportuoti ir kaupti**, statybą ir diegimą;
- **platesnį turimų technologijų**, pavyzdžiui, daiktų interneto, didžiųjų duomenų, dirbtinio intelekto, automatizavimo, išmaniųjų jutiklių ir robotikos, **naudojimą** gamybai.

2.1.4. ES atviroj strateginio savarankiškumo stiprinimas

Per pastaruosius dešimtmečius **kai kurių ypatingos svarbos cheminių medžiagų** (pvz., žaliavų, tarpinių medžiagų, veikliųjų vaistinių medžiagų) gamybos ir tiekimo grandinės tapo labai sudėtingos ir globalios. Per COVID-19 pandemiją labai aiškiai pasimatė, kad, jei svarbiausioms visuomenės reikmėms naudojamų cheminių medžiagų **tiekėjų yra nedaug**, gali kilti rizika, pavyzdžiui, kad tų vaistų negalėsime gauti ir ES negalės tinkamai **sureaguoti į sveikatos krizes**. ES atsparumas tiekimo sutrikimams yra labai svarbus ne tik siekiant užsitikrinti, kad turėsime sveikatos priežiūros reikmėms naudojamų cheminių medžiagų, bet ir siekiant bendrų **Europos žaliajame kurse iškeltų tvarumo tikslų**, tarp jų – turėti technologijų, padėsiančių neutralizuoti poveikį klimatui (pvz., baterijų, vėjo jėgainių, fotovoltinių technologijų), sukurti švarų medžiagų ciklą ir pasiekti nulinės taršos tikslą.

Kad ekonomika ir sveikatos priežiūros sistemos būtų atsparesnės, reikia, kad turimi ES cheminių medžiagų gamybos pajėgumai puikiai veiktų, kad turėtume pakankamai įvairių tiekimo šaltinių ir visais lygmenimis geriau valdytume sutrikimų riziką, taip pat reikia strateginių rezervų ir atsargų, taip pat mechanizmų, kuriais užtikrinama, kad krizės nesutrikdytų tiekimo grandinių veiklos.

ES ATVIRO STRATEGINIO SAVARANKIŠKUMO STIPRINIMAS

Komisija:

- kaip raginama 2020 m. spalio mėn. Europos Vadovų Tarybos išvadose ir numatyta komunikate dėl pramonės politikos atnaujinimo, nustatys, nuo ko esame **strategiškai priklausomi**, ir pasiūlys priemonių tai priklausomybei mažinti;
- nustatys **strategines**, visų pirma žaliajai ir skaitmeninei pertvarkai svarbių technologijų ir prietaikų, **vertės grandines**, kuriose svarbų vaidmenį atlieka ypatingos svarbos cheminės medžiagos;
- bendradarbiaus su suinteresuotaisiais subjektais siekdama tobulinti Sąjungos **cheminių medžiagų srities strateginį prognozavimą**;
- skatins **regionų bendradarbiavimą tvarumo principus atitinkančių cheminių**

medžiagų vertės grandinėje taikant pažangiosios specializacijos principą³⁶, kad būtų sparčiau rengiami bendri investicijų projektai;

- naudodamasi ES finansavimo ir investavimo mechanizmais³⁷ sieks užtikrinti, kad **svarbiausioms visuomenės reikmėms** ES naudojamos cheminės medžiagos **atitiktų tvarumo principus**, o jų tiekimas būtų atsparus.

2.2. Neatidėliotiniams aplinkos ir sveikatos klausimams spręsti – griežtesnė ES teisinė sistema

Nors ES taikomas cheminių medžiagų valdymo metodas padėjo veiksmingai sumažinti žmonių sąlytį su tam tikromis probleminėmis cheminėmis medžiagomis ir jų patekimą į aplinką, dar neišspręstos ir kylančios naujos sveikatos ir aplinkos problemos verčia **stiprinti teisinę sistemą** – kad ji būtų pajėgi greitai reaguoti į mokslinius duomenis ir taptų nuoseklesnė, paprastesnė ir labiau nuspėjama visiems subjektams. Visų pirma turėtų būti stiprinami **kertiniai ES cheminių medžiagų reglamentavimo dokumentai – REACH ir CLP reglamentai**, o juos turi papildyti **nuoseklios cheminių medžiagų vertinimo ir tvarkymo strategijos** esamuose sektoriniuose teisės aktuose, visų pirma tuose, kuriais reglamentuojamos vartotojų prekės.

2.2.1. Vartotojų, pažeidžiamų grupių ir darbuotojų apsauga nuo kenksmingiausių cheminių medžiagų

Vartotojai yra veikiami įvairiausių cheminių medžiagų – jų yra įvairiuose gaminiuose: nuo žaislų ir vaikų priežiūros prekių iki su maistu besiliečiančių medžiagų, kosmetikos gaminių, baldų, tekstilės gaminių ir t. t. Visoje ES darbuotojai kasdien patiria potencialiai jiems kenksmingų cheminių medžiagų ekspoziciją³⁸. Pažeidžiamos gyventojų grupės, kaip antai, vaikai, nėščios moterys ir vyresnio amžiaus žmonės, yra itin jautrūs tam tikrų pavojingų savybių turinčioms cheminėms medžiagoms³⁹.

Bene didžiausia ES cheminių medžiagų teisės aktų nauda piliečių sveikatai per pastaruosius dešimtmečius – sąlyčio su kancerogeninėmis medžiagomis sumažinimas. Tai visų pirma pavyko dėl to, kad **visuose teisės aktuose buvo laikomasi prevencijos principo (bendrojo rizikos valdymo metodo)**⁴⁰ – tai reiškia, kad kancerogenines medžiagas iš esmės uždrausta naudoti daugelyje vartotojų prekių, taip pat uždrausta naudoti ten, kur jos gali paveikti pažeidžiamas gyventojų grupes, tačiau leista taikyti ribotas išimtis teisės aktuose aiškiai apibrėžtomis sąlygomis. Toks prevencijos principas yra **paprastesnis**, dažniausiai **greitesnis** ir siunčia **aiškų signalą visiems subjektams** – vykdymo užtikrinimo institucijoms, pramonei

³⁶ Pagal ES sanglaudos politiką vykdoma [pažangiosios specializacijos](#) iniciatyva orientuota į vietos lygmenį.

³⁷ Pvz., Europos struktūriniai ir investicijų fondai, Teisingos pertvarkos mechanizmas, Europos strateginių investicijų fondas, iniciatyva „ReactEU“, programa „Europos horizontas“, laikantis taikomų valstybės pagalbos taisyklių.

³⁸ Cheminių medžiagų, kurių poveikis darbo vietoje laikomas dominuojančia rizika, atveju ypač svarbios Darbuotojų saugos ir sveikatos direktyvos.

³⁹ [SWD\(2019\) 199](#).

⁴⁰ ES cheminių medžiagų teisės aktų sistemoje bendrasis rizikos valdymo metodas reiškia, kad iš anksto nustatytos rizikos valdymo priemonės (pvz., pakavimo reikalavimai, apribojimai, draudimai ir t. t.) inicijuojamos automatiškai atsižvelgiant į cheminių medžiagų pavojingąsias savybes ir bendro pobūdžio argumentus dėl jų veikimo (pvz., platus naudojimas, naudojimas vaikams skirtuose produktuose, veikimą sunku sukontroliuoti). Jis taikomas įvairiuose teisės aktuose remiantis konkrečiais argumentais (pvz., pavojaus ypatybėmis, tam tikrų gyventojų grupių pažeidžiamumu, nekontroliuojamu arba plačiai paplitusiu veikimu). [SWD\(2019\) 199](#).

ir tolesniems cheminių medžiagų naudotojams – kokio tipo cheminių medžiagų **inovacijoms** pramonė turėtų teikti pirmenybę⁴¹.

Tačiau didžioji dauguma cheminių medžiagų ES šiuo metu yra reglamentuojamos atsižvelgiant į konkretų atvejį ir konkrečią naudojimo paskirtį⁴². Atsižvelgiant į gausius įrodymus ir piliečių susirūpinimą, pačioms kenksmingiausioms cheminėms medžiagoms, **ypač jų naudojimui vartotojų prekėse, bendrasis rizikos valdymas turėtų tapti norma**. Tai bus daroma palaipsniui. Pirma, Komisija išplės bendrojo rizikos valdymo taikymo sritį siekdama užtikrinti, kad vartotojų prekėse nebūtų cheminių medžiagų, kurios sukelia vėžį, genų mutacijas, veikia reprodukcinę ir endokrininę sistemas arba kurios yra patvarios ir bioakumuliacinės. Antra, nedelsiant bus pradėtas išsamus poveikio vertinimas siekiant nustatyti, kaip ir kada šį bendrąjį metodą pradėti taikyti kitoms cheminėms medžiagoms, įskaitant tas, kurios veikia imuninę, nervų ir kvėpavimo sistemas ir kurios yra toksiškos konkrečioms organams.

Išplėtus bendrojo metodo taikymo sritį bus užtikrinta, kad vartotojai, pažeidžiamos grupės ir gamtinė aplinka būtų apsaugoti nuosekliau, ir kartu bus leidžiama šias kenksmingiausias chemines medžiagas naudoti tais atvejais, kai bus įrodyta, kad tai **būtina visuomenei**. Šių cheminių medžiagų naudojimo svarbiausiems reikmėms kriterijai turės būti tinkamai apibrėžti, kad būtų užtikrintas nuoseklus jų taikymas visuose ES teisės aktuose ir būtų atsižvelgta į būtinybę įgyvendinti žaliąją ir skaitmeninę pertvarką.

APSAUGA NUO KENKSMINGIAUSIŲ CHEMINIŲ MEDŽIAGŲ

Komisija:

- išplės bendrojo rizikos valdymo metodo taikymo sritį siekdama užtikrinti, kad **vartojimo prekėse**, įskaitant, be kita ko, su maistu besiliečiančias medžiagas, žaislus, vaikų priežiūros prekes, kosmetiką, ploviklius, baldus ir tekstilę, nebūtų cheminių medžiagų, sukeliančių **vėžį ir genų mutacijas, veikiančių reprodukcinę arba endokrininę sistemas, taip pat patvarių ir bioakumuliacinių** cheminių medžiagų. Be to, ji nedelsdama pradės išsamų poveikio vertinimą siekdama nustatyti, kaip ir kada toliau plėsti šio bendrojo metodo taikymo sritį, kad vartojimo prekėse nebūtų ir kitų kenksmingų cheminių medžiagų, pavyzdžiui, veikiančių **imuninę, nervų ar kvėpavimo sistemas**, taip pat **konkrečiam organui toksiškų cheminių medžiagų**;
- tačiau, kol bendrasis rizikos valdymo metodas dar nenustatytas, ji **prioritetine tvarka nustatys visų pirmiau išvardytų cheminių medžiagų** naudojimo visoms reikmėms **apribojimus**, reglamentuodama jas ne po vieną, o grupėmis;
- įtraukdama atitinkamus reikalavimus į Direktyvą dėl bendros gaminių saugos ir taikydama apribojimus pagal REACH reglamentą, užtikrins, kad vaikai būtų apsaugoti⁴³ nuo pavojingųjų cheminių medžiagų **vaikų priežiūros prekėse** ir kituose vaikams skirtuose gaminiuose (išskyrus žaislus) – jie turės būti tokie pat saugūs kaip

⁴¹ [SWD\(2019\) 199](#).

⁴² Atliekant konkretų rizikos vertinimą svarstomas pavojingumas, cheminių medžiagų naudojimo būdai ir susiję scenarijai, kaip jos gali paveikti žmones arba patekti į aplinką, ir atsižvelgiant į vertinimo rezultatus inicijuojamos rizikos valdymo priemonės. [SWD\(2019\) 199](#).

⁴³ Vaikų teisė į sveikatą taip pat bus aptarta būsimoje ES vaiko teisių strategijoje.

žaislai;

- nustatys **svarbiausių reikmių kriterijus**⁴⁴ ir taip užtikrins, kad naudoti kenksmingiausias chemines medžiagas būtų leidžiama tik jei tai būtina dėl sveikatos ar saugos ar tam, kad būtų užtikrintas visuomenės funkcionavimas, ir jei nėra aplinkos ir sveikatos atžvilgiu priimtinių alternatyvų. Remiantis šiais kriterijais svarbiausių reikmių samprata bus taikoma visuose susijusiuose ES teisės aktuose tiek bendrojo, tiek konkretaus rizikos vertinimo atveju;
- pagal REACH reglamentą padidins **profesionalių naudotojų** apsaugos lygį – jis turės būti toks pats, kaip vartotojų;
- stiprins **darbuotojų apsaugą**: pagal būsimą darbuotojų saugos ir sveikatos strateginę programą nustatys papildomus pavojingųjų cheminių medžiagų poveikio darbuotojams mažinimo prioritetus, be kita ko, atrinks kenksmingiausias chemines medžiagas, kurių ribines vertes darbo aplinkoje pasiūlys nustatyti, prieš tai pasikonsultavusi darbuotojų sveikatos ir saugos srityje nustatyta tvarka. Taip pat, siekdama geriau apsaugoti darbuotojus, pasiūlys sumažinti esamas ribines profesinės švino ir asbesto ekspozicijos vertes ir nustatys privalomą diizocianatų ribinę vertę.

Ypatingas dėmesys skirtinas endokrininę sistemą ardančių cheminių medžiagų poveikiui žmonėms ir aplinkai. Atrandama vis daugiau sąsajų tarp šių medžiagų ir su hormonų sistema susijusių ligų⁴⁵. Šių medžiagų naudojama vis daugiau, todėl kyla didelis pavojus žmonių sveikatai ir laukinei gamtai, o visuomenei tenka ekonominė našta. Kadangi hormonai kontroliuoja smegenų raidą ir augimą, motinos iščiose ir paauglystėje patiriamas endokrininę sistemą ardančių medžiagų poveikis gali sukelti negrįžtamų padarinių, nors kai kurie iš jų bus aptikti tik po daugelio metų⁴⁶. Nors pagal kai kuriuos teisės aktus⁴⁷ galima nustatyti, kurios cheminės medžiagos ardo endokrininę sistemą, apskritai ES reglamentavimo sistema yra fragmentiška ir ribota – ją reikia konsoliduoti ir supaprastinti, jei norime užtikrinti, kad endokrininę sistemą ardančios medžiagos būtų aptinkamos laiku ir jų poveikis žmonėms ir aplinkai būtų kuo mažesnis. Todėl reikia, kad visuose teisės aktuose⁴⁸ būtų įtvirtintas prevencinis bendrasis rizikos valdymo metodas, visų pirma siekiant, kad endokrininę sistemą ardančių medžiagų nebūtų naudojama vartotojų prekėse.

ENDOKRININĘ SISTEMĄ ARDANČIOS MEDŽIAGOS

Komisija:

- remdamasi pesticidams ir biocidams jau parengtais kriterijais, pasiūlys **teisiškai įpareigoti įvertinti** endokrininę sistemą ardančių medžiagų (pagal PSO apibrėžtį) **pavojų** ir šią sistemą taikyti visuose teisės aktuose;
- užtikrins, kad, kai tik nustatoma, jog **medžiaga ardo endokrininę sistemą, ji būtų**

⁴⁴ Atsižvelgiant į svarbiausių reikmių apibrėžtį [Monrealio protokole dėl ozono sluoksnį ardančių medžiagų, kuri įtraukta](#) siekiant padėti nustatyti, ar naudoti tam tikrą cheminę medžiagą tikrai yra būtina, tačiau kartu pripažįstant, kad ES cheminių medžiagų reglamentavimo sistema aprėpia daug daugiau cheminių medžiagų nei siauresnės taikymo srities Monrealio protokolas.

⁴⁵ Endokrininės sistemos sutrikimai visų pirma paveikia skydliaukės, imuninės sistemos, reprodukcinės sistemos veiklą ir bendrą žmogaus organizmo medžiagų apykaitą. SWD(2020) 249.

⁴⁶ C. Ganzleben, A. Kazmierczak, „[Leaving no one behind – understanding environmental inequality in Europe](#)“, 2020.

⁴⁷ REACH reglamentas; Reglamentas (EB) Nr. 1107/2009 dėl augalų apsaugos produktų pateikimo į rinką ir Reglamentas (ES) Nr. 528/2012 dėl biocidinių produktų tiekimo rinkai ir jų naudojimo.

⁴⁸ SWD(2020) 249.

uždrausta vartotojų prekėse ir būtų leidžiama ją naudoti tik įrodžius, jog tai būtina visuomenės reikmėms;

- padidins **darbuotojų apsaugą** endokrininę sistemą ardančias medžiagas įtraukdama į labai didelį susirūpinimą keliančių medžiagų kategoriją pagal REACH reglamentą;
- peržiūrės ir sugriežtins teisės aktų reikalavimus dėl informacijos pateikimo, kad **institucijoms būtų teikiama pakankamai tinkamos informacijos** endokrininę sistemą ardančioms medžiagoms nustatyti;
- sieks, kad būtų sparčiau kuriami ir diegiami **informacijos** apie endokrininę sistemą ardančias medžiagas **kaupimo metodai** (per cheminių medžiagų atrankinę patikrą ir bandymus).

2.2.2. Žmonių ir aplinkos apsauga nuo sudėtinio cheminių medžiagų poveikio

Žmonės ir kiti gyvi organizmai kasdien yra veikiami **įvairiausių cheminių medžiagų iš įvairių šaltinių**. Per pastaruosius kelerius metus užpildyta nemažai žinių apie sudėtinį cheminių medžiagų poveikį spragų. Tačiau cheminių medžiagų sauga ES paprastai vertinama atliekant pavienių cheminių medžiagų arba specialioms reikmėms naudojamų mišinių vertinimą, neatsižvelgiant į sudėtinį įvairių cheminių medžiagų iš skirtingų šaltinių poveikį per ilgesnį laikotarpį⁴⁹. Be to, uždaroje aplinkoje sudėtinis cheminių medžiagų poveikis žmonėms gali būti stipresnis. Pagal kai kuriuos teisės aktus⁵⁰ reikalaujama įvertinti kaupiamąjį tos pačios cheminės medžiagos, kuri mus veikia iš skirtingų šaltinių, poveikį. Aiškių reikalavimų atsižvelgti į **netyčia susidarančių mišinių** poveikį paprastai nėra, šiuo metu jie nustatyti tik darbuotojų apsaugos teisėje⁵¹. Pesticidų ir biocidų teisės aktuose reikalaujama atsižvelgti į kaupiamąjį ir sinerginį poveikį⁵². Jau padaryta pažanga kuriant tikslingą pesticidų poveikio vertinimo metodiką; šis darbas bus spartinamas siekiant visiškai įgyvendinti esamas nuostatas⁵³.

Siekiant tinkamai spręsti sudėtinio cheminių mišinių poveikio klausimą, visose su cheminėmis medžiagomis susijusiose politikos srityse turi būti nuosekliai nustatyti teisiniai reikalavimai veiksmingai ir sistemingai atsižvelgti į riziką, kylančią dėl vienašalio daugelio cheminių medžiagų poveikio. Kadangi šiuo metu nei realu, nei ekonomiškai įmanoma įvertinti ir suregulmentuoti begalę galimų cheminių medžiagų derinių, mokslininkai vis labiau sutaria, kad **į cheminių mišinių poveikį turi būti atsižvelgiama ir apskritai jis turi būti įtrauktas į cheminių medžiagų rizikos vertinimus**⁵⁴. Kartu galėtų būti toliau kuriamos tikslingos metodikos ir svarstomas jų taikymas konkrečiose politikos srityse.

CHEMINIŲ MEDŽIAGŲ MIŠINIAI

Komisija:

⁴⁹ SWD(2020) 248.

⁵⁰ Pvz., su maistu besiliečiančių medžiagų ir aplinkos teisės aktai; SWD(2020) 248.

⁵¹ Tarybos direktyvoje 98/24/EB dėl darbuotojų saugos ir sveikatos apsaugos nuo rizikos, susijusios su cheminiais veiksniais darbe (*OL L 131, 1998 5 5*), numatyta, kad turi būti įvertinta ir valdoma visų darbuotojų veikiančių cheminių veiksnių rizika.

⁵² SWD(2020) 248.

⁵³ Tai pirmiausia bus daroma pagal Reglamentą (EB) Nr. 396/2005 dėl didžiausių pesticidų likučių kiekių, o antruoju etapu – pagal Reglamentą dėl augalų apsaugos produktų.

⁵⁴ SWD(2020) 248.

- įvertins, kaip geriausia į cheminių medžiagų saugos vertinimą pagal REACH reglamentą įtraukti **mišinių vertinimo koeficientą (-us)**;
- **kituose susijusiuose teisės aktuose** (pvz., dėl vandens, maisto priedų, žaislų, su maistu besiliečiančių medžiagų, ploviklių ir kosmetikos gaminių) nustatys arba sugriežtins nuostatas **dėl sudėtinio poveikio**;
- patobulins **gaminant tabako ir kitus susijusius gaminius naudojamų mišinių** vertinimus, jei įmanoma, pasitelkdama esamas ES agentūras⁵⁵.

⁵⁵ Direktyva 2014/40/ES dėl valstybių narių įstatymų ir kitų teisės aktų nuostatų, reglamentuojančių tabako ir susijusių gaminių gamybą, pateikimą ir pardavimą, suderinimo (*OL L 127, 2014 4 29*).

2.2.3. Siekiant aplinkos be jokios cheminės taršos

Pavojingosios cheminės medžiagos ir sudėtinga jų sąveika su kitais aplinkos rizikos veiksniais gali padaryti **ilgalaikį ir didelį poveikį** tiek sausumos, tiek jūros aplinkai. Tai gali prisidėti prie ekosistemų atsparumo mažėjimo ir dėl to gali sparčiai sumažėti, o galiausiai ir išnykti gyvūnų populiacijos⁵⁶. Gali būti padarytas poveikis žmonių sveikatai ir gerovei, be kita ko, dėl teršalų, kurių gali būti maisto grandinėje. Apskaičiuota, kad ES yra 2,8 mln. teritorijų, kurios gali būti užterštos, ypač vykdant atliekų šalinimo ir apdorojimo veiklą, o tai kelia didelį pavojų sausumos ir vandens ekosistemoms ir daro poveikį dirvožemio produktyvumui⁵⁷. Dabartinėje reglamentavimo ir politikos sistemoje į tai praktiškai neatsižvelgiama, todėl jos nuostatas reikia griežtinti.

GAMTINĖS APLINKOS CHEMINĖ TARŠA

Komisija:

- pasiūlys į CLP reglamentą įtraukti naujų pavojingumo klasių ir kriterijų, leisiančių visapusiškai atsižvelgti į cheminių medžiagų **toksiškumą aplinkai, patvarumą, judrumą ir bioakumuliaciją**;
- įtrauks šias naujas labai didelį susirūpinimą keliančių medžiagų kategorijas: **endokrininę sistemą ardančios medžiagos, patvarios, judrios ir toksiškos cheminės medžiagos ir labai patvarios ir labai judrios cheminės medžiagos**;
- sugriežtindama teisės aktų reikalavimus užtikrins, kad valdžios institucijoms būtų teikiama tokia informacija apie chemines medžiagas, kad jos galėtų išsamiai **įvertinti jų riziką aplinkai**;
- būsimoje Europos vaistų strategijoje⁵⁸ spręs **vaistų** gamybos ir naudojimo **poveikio** aplinkai klausimą;
- remis sausumos ir vandens aplinkos **valymo sprendimų** mokslinius tyrimus ir technologinę plėtrą;
- griežčiau reglamentuos **cheminius teršalus maisto produktuose**, kad būtų užtikrinta aukšto lygio žmonių sveikatos apsauga.

Atsižvelgiant į tai, kad ES ir pasaulyje⁵⁹ yra daug dirvožemio ir vandens, taip pat ir geriamojo⁶⁰, taršos **per- ir polifluoralkilintomis cheminėmis medžiagomis (PFAS)** atvejų, taip pat atsižvelgiant į įvairiomis ligomis sergančių žmonių skaičių ir susijusių visuomeninę ir ekonominę naštą⁶¹, šioms cheminėms medžiagoms turi būti skiriamas ypatingas dėmesys. Todėl Komisija siūlo keletą visapusiškų veiksmų, padėsiančių **spręsti PFAS naudojimo ir taršos jais problemą**. Visų pirma bus siekiama užtikrinti, kad ES laipsniškai atsiskaitytų PFAS naudojimo, išskyrus atvejus, kai tai būtina visuomenei.

⁵⁶ [COM\(2019\) 264](#).

⁵⁷ Europos Komisija, „Vietos dirvožemio taršos būklė Europoje“ (angl. „Status of local soil contamination in Europe“), 2018.

⁵⁸ Ir toliau įgyvendinama veiksmus pagal „Europos Sąjungos strateginį požiūrį į vaistus aplinkoje“ ([COM\(2019\) 128](#)).

⁵⁹ Šiaurės ministrų tarybos finansuotas tyrimas „The Costs of Inaction. A socioeconomic analysis of environmental and health impacts linked to exposure to PFAS“, 2019.

⁶⁰ PSO, „Keeping our water clean: the case of water contamination in the Veneto Region“, Italy, 2017.

⁶¹ Apskaičiuota, kad su PFAS poveikiu susijusios išlaidos Europoje kasmet siekia 52–84 mlrd. EUR; *ten pat*.

PFAS⁶²

Komisija:

- **visas PFAS** medžiagas kaip grupę uždraus naudoti **gaisro gesinimo putose ir kitur**, kur tai nėra būtina visuomenei;
- atitinkamuose teisės aktuose dėl vandens, tvarių gaminių, maisto, pramoninių išmetamųjų teršalų ir atliekų **reglamentuos** visas PFAS medžiagas **kaip grupę**;
- atitinkamuose forumuose⁶³ ir dvišaliuose dialoguose su trečiosiomis šalimis svarstys, kaip mažinti PFAS **taršą visame pasaulyje**;
- parengs ES masto sistemą ir pagal mokslinių tyrimų ir inovacijų programas teiks finansinę paramą **novatoriškoms PFAS pašalinimo iš aplinkos ir gaminių metodikoms** kurti;
- pagal programą „Europos horizontas“ finansuos mokslinius tyrimus ir inovacijas, kad būtų sukurta saugių **naujoviškų PFAS pakaitalų**.

2.3. Teisės aktų sistemos paprastinimas ir konsolidavimas

ES teisės aktų sistema, reglamentuojanti cheminių medžiagų pavojaus ir rizikos vertinimą ir valdymą, yra **išsami ir sudėtinga**. Apskritai ES cheminių medžiagų teisės aktais pasiekiami numatytų rezultatų ir jie atitinka paskirtį. Tačiau tam tikri trūkumai neleidžia išnaudoti viso ES cheminių medžiagų teisės aktų potencialo⁶⁴. Greitai jų nepašalinus, sistema gali laiku ir veiksmingai nesusidoroti su dabartine ir būsima cheminių medžiagų gamyba ir naudojimu. Pagrindinis šios strategijos užmojis – **supaprastinti šią sistemą ir konsoliduoti bei visiškai įgyvendinti** ES taisykles dėl cheminių medžiagų.

2.3.1. Viena medžiaga – vienas vertinimas

Sudėtinga vertinimo tvarka yra ypatingas iššūkis valdžios institucijoms ir suinteresuotiesiems subjektams. Dėl to vertinimas gali būti nenuoseklus, lėtas, gali būti neefektyviai naudojami ištekliai ir sukuriama nereikalinga našta.

Komisija sieks **supaprastinti** vertinimo procesus ir padaryti juos **skaidresnius**, kad būtų sumažinta našta visiems suinteresuotiesiems subjektams, o sprendimų priėmimas taptų spartesnis, nuoseklesnis ir labiau prognozuojamas. Taip pat bus skatinama laipsniškai pereiti nuo cheminių medžiagų vertinimo ir reglamentavimo po vieną prie jų reglamentavimo grupėmis.

⁶² Išsamesnė informacija pateikiama SWD (2020) 247.

⁶³ Pagal Stokholmo, Roterdamo ir Bazelio konvencijas vykdoma veikla, EBPO.

⁶⁴ [COM \(2019\)264](#).

SKAIDRUMAS

Suinteresuotieji subjektai informuojami laiku, prieina prie pamatinių duomenų, gali teikti informaciją

<u>Inicijavimas</u>	<u>Paskirstymas</u>	<u>Duomenys</u>	<u>Metodikos</u>
<ul style="list-style-type: none"> • Synchronizuotas ir koordinuotas • Medžiagos vertinamos grupėmis	<ul style="list-style-type: none"> • Aiški atsakomybė • Kuo geresnis turimų išteklių ir ekspertinių žinių naudojimas • Geras valdymas ir bendradarbiavimas	<ul style="list-style-type: none"> • Lengvai randami, prieinami, sąveikūs, saugūs, kokybiški • Įprasta jais dalytis ir naudoti ne vieną kartą	<ul style="list-style-type: none"> • Nuoseklios • Kuo labiau suderintos • Pavojus vertinamas centralizuotai pagal CLP reglamentą

Viena medžiaga – vienas vertinimas

Cheminės saugos vertinimai inicijuojami pagal įvairius teisės aktus, skirtingų subjektų skirtingu metu, o juos atlieka įvairios ES agentūros⁶⁵, moksliniai komitetai⁶⁶, ekspertų grupės ar Komisijos departamentai. Suinteresuotiesiems subjektams ir plačiajai visuomenei sunku susekti reguliavimo procesus ir su jais susijusius sprendimus. Taikant principą „viena medžiaga – vienas vertinimas“ bus užtikrinama, kad saugos vertinimai būtų **inicijuojami ir prioritetai nustatomi** koordinuotai, skaidriai ir, kiek įmanoma, sinchronizuotai, atsižvelgiant į kiekvieno sektoriaus ypatumus. Kai bus pasiūlyta atlikti vertinimą pagal vieną teisės aktą, bus visapusiškai atsižvelgiama į suplanuotus vertinimus pagal kitus teisės aktus, kad būtų užtikrintas veiksmų koordinavimas. Veiksmingiausia būtų tai daryti remiantis sėkmingai pagal REACH ir CLP reglamentus jau taikoma viešosios veiklos koordinavimo priemone⁶⁷. Siekiant išvengti darbo dubliavimosi, bus labai svarbu iš anksto susitarti dėl problemos nustatymo ir pirmenybę teikti struktūrinių ar funkcinių panašumų turinčių cheminių medžiagų grupių vertinimui. **Aiškus atsakomybės paskirstymas** ir geras visų dalyvių bendradarbiavimas padės optimaliai naudoti turimus išteklius ir ekspertines žinias.

PAGAL VISUS ES CHEMINIŲ MEDŽIAGŲ TEISĖS AKTUS VYKDOMŲ VEIKSMŲ KOORDINAVIMAS IR PAPRASTINIMAS

Komisija:

- naujausiai visų valdžios institucijų pagal įvairius teisės aktus **suplanuotų ir**

⁶⁵ Europos maisto saugos tarnyba (EFSA), Europos cheminių medžiagų agentūra (ECHA), Europos vaistų agentūra (EMA) ir Europos aplinkos agentūra (EAA).

⁶⁶ Nuolatinis pavojų sveikatai, aplinkai ir atsirandančių pavojų komitetas ([SCHEER](#)), Vartotojų saugos mokslinis komitetas ([SCCS](#)).

⁶⁷ ECHA, [Public Activities Coordination Tool](#).

vykdomų iniciatyvų cheminių medžiagų srityje apžvalgai naudos tik vieną – viešosios veiklos koordinavimo priemonę;

- įsteigs valstybių narių, Komisijos tarnybų ir ES agentūrų ekspertų darbo grupę⁶⁸, kurios užduotis bus aptarti cheminių medžiagų pavojaus ir (arba) rizikos vertinimo iniciatyvas pagal skirtingus cheminių medžiagų teisės aktus, atsižvelgiant į atitinkamo sektoriaus ypatumus;
- Komisijoje sukurs koordinavimo mechanizmą, kad būtų, kiek įmanoma, įvairiuose cheminių medžiagų teisės aktuose derinami ir sinchronizuojami pavojaus nustatymo ir (arba) klasifikavimo ir rizikos vertinimo veiksmai ir prižiūrimas principo „viena medžiaga – vienas vertinimas“ įgyvendinimas;
- siekdama racionaliai naudoti ekspertines žinias ir išteklius pasiūlys su cheminėmis medžiagomis susijusį techninį ir mokslinį darbą, atliekamą pagal atitinkamus teisės aktus, įskaitant tą, kurį atlieka SCHEER ir SCCS⁶⁹, perskirti Europos agentūroms;
- pasiūlys stiprinti Europos cheminių medžiagų agentūros valdymą ir jos finansavimo modelį padaryti tvaresnį;
- reformuos autorizacijos ir apribojimų pagal REACH procesus, remdamasi praktine jo įgyvendinimo patirtimi⁷⁰.

Kad reglamentavimo rezultatai būtų nuoseklūs, ES cheminių medžiagų teisės aktuose turi būti vartojama nuosekli terminija, visų pirma cheminėms medžiagoms (pvz., nanomedžiagoms) apibrėžti. Politikos vertinimai taip pat rodo, kad suinteresuotosios šalys ne visada žino, kokia informacija yra prieinama, ir kad kartotinio jos naudojimo teisės kartais yra pernelyg ribojamos. Juose taip pat atkreipiamas dėmesys į keletą trūkumų, susijusių su cheminių duomenų sąveikumu ir prieinamumu⁷¹. Be to, atliekant teisės aktuose reikalaujamus saugos vertinimus naudojamos įvairios metodikos, todėl rezultatai gali būti nenuoseklūs, taip pat nepakankamai naudojami akademiniais tyrimais. Galiausiai vertinimo inicijavimui ir atlikimui, taip pat duomenų naudojimui taikomos skaidrumo taisyklės yra skirtingos.

Principu „viena medžiaga – vienas vertinimas“ siekiama užtikrinti, kad metodikos būtų kuo nuoseklesnės ir kuo labiau suderintos. Taip pat, kad nebūtų techninių ar administracinių prieigos prie duomenų kliūčių ir duomenys būtų lengvai randami, sąveikūs ir saugūs, jais būtų dalijamasi, o kartotinis jų naudojimas būtų norma⁷². Siekiant užtikrinti sąveikumą, duomenys bus pateikiami tinkamais formatais ir priemonėmis, t. y. IUCLID⁷³ ir IPCHEM⁷⁴. Principas „viena medžiaga – vienas vertinimas“ taip pat padidins pasitikėjimą moksliniu pagrindu, kuriuo grindžiami ES sprendimai dėl cheminių medžiagų, sekant ES maisto saugos sektoriaus, kuriame imtasi svarbių žingsnių skaidrumui užtikrinti, pavyzdžiui⁷⁵.

⁶⁸ EFSA, ECHA, EMA ir EAA.

⁶⁹ Nuolatinis pavojų sveikatai, aplinkai ir atsirandančių pavojų komitetas ir Vartotojų saugos mokslinis komitetas.

⁷⁰ REACH peržiūra, [COM\(2018\) 0116](#).

⁷¹ [COM\(2019\) 264](#).

⁷² Pagal [ES duomenų strategiją](#).

⁷³ ECHA, [IUCLID](#).

⁷⁴ Europos Komisija, [IPCHEM](#).

⁷⁵ Visų pirma turimas omenyje įpareigojimas pranešti apie užsakytus tyrimus ir visų mokslinių duomenų bei informacijos prieinamumas, kuriais siekiama ES rizikos vertinimo maisto grandinėje skaidrumo. Žr. Reglamentą (ES) 2019/1381 dėl ES vykdomo rizikos vertinimo maisto grandinėje skaidrumo ir tvarumo (OL L 231, 2019 9 6).

METODIKOS IR DUOMENYS

Komisija:

- užtikrins, kad CLP reglamentas būtų **pagrindinis pavojingumo klasifikavimo teisės aktas** ir pagal jį Komisija galėtų inicijuoti suderintą klasifikaciją⁷⁶;
- peržiūrės **nanomedžiagos apibrėžtį**⁷⁷ ir teisiškai privalomais mechanizmais užtikrins, kad ji būtų nuosekliai taikoma visuose teisės aktuose;
- sukurs **bendrą atvirųjų duomenų** apie chemines medžiagas **platformą**⁷⁸, padėsiančią dalytis iš visų šaltinių gaunama informacija apie chemines medžiagas ir (kartotinai) ja naudotis;
- skatins, kad per centrinę kuruojamą saugyklą ES rizikos vertintojai ir valdytojai kartotinai naudotų ir tarpusavyje suderintų **žmonių sveikatos ir aplinkos rodikliais pagrįstas ribines vertes**⁷⁹;
- nustatys priemones ir praktiką, užtikrinsiančias, kad reikiamais **akademiniiais duomenimis** būtų galima naudotis atliekant saugos vertinimus ir kad tie duomenys būtų tinkami reglamentavimo reikmėms;
- sudarys sąlygas, kad ES ir nacionalinės valdžios institucijos pagal reglamentavimo sistemą galėtų pavesti atlikti **cheminių medžiagų bandymus ir stebėseną** tais atvejais, kai manoma, kad reikia papildomos informacijos⁸⁰;
- pašalins **teisines kliūtis, trukdančias kartotinai naudoti duomenis**, ir geriau **racionalizuos cheminių medžiagų duomenų srautą** tarp ES ir nacionalinių valdžios institucijų;
- **atvirųjų duomenų** principą ir atitinkamus **skaidrumo principus**, taikomus ES maisto saugos sektoriuje, perkels ir į kitus cheminių medžiagų teisės aktus.

2.3.2. Visiškas reikalavimų nesilaikymo netoleravimas

Visos ES pagamintos arba Europos rinkai pateiktos cheminės bei kitokios medžiagos ir gaminiai turi atitikti visus ES informacijos, saugos ir aplinkosaugos reikalavimus. Nepaisant to, šiuo metu beveik 30 proc. pranešimų apie **rinkoje esančius pavojingus gaminius** yra susiję su cheminių medžiagų keliamo rizika ir beveik 90 proc. šių gaminių į ES įvežama iš kitų šalių⁸¹. Šioje srityje didžiausias iššūkis yra **importuojami gaminiai** ir **prekyba internetu**. Be to, tik trečdalis pagal REACH reglamentą įmonių užregistruotų cheminių

⁷⁶ Visų pirma įtraukti endokrininę sistemą ardančias medžiagas, patvarias, bioakumuliacines ir toksiškas chemines medžiagas, labai patvarias ir didelės bioakumuliacijos chemines medžiagas, vertinti, ar reikia nustatyti specialius imunotoksiškumo ir neurotoksiškumo (kol kas juos aprėpia specifinis toksiškumas konkrečiam organui ir toksinis poveikis reprodukcijai) kriterijus (ir prireikus juos keisti).

⁷⁷ Nustatyta Komisijos rekomendacijoje 2011/696/ES dėl nanomedžiagos apibrėžties (OL L 275, 2011 10 20, p. 38).

⁷⁸ Tai yra Europos žaliojo kurso duomenų erdvė, apie kurią paskelbta [ES duomenų strategijoje](#), dalis.

⁷⁹ Pvz., prognozuojamos poveikio nesukeliančios koncentracijos (PNEC) vertės, išvestines ribines poveikio nesukeliančias vertes (DNEL), sveikatos rodikliais grindžiamas profesinės ekspozicijos ribines vertes, vandens kokybės standartus, didžiausias bendras paros dozes ir t. t.

⁸⁰ Remiantis jau esama praktika, pavyzdžiui, cheminių medžiagų vertinimu pagal REACH, stebėjimo sąrašais pagal Vandens pagrindų direktyvą ir Požeminio vandens direktyvą, žemės dangos ir žemės naudojimo statistiniais tyrimais, programa HBM4EU ir siūloma Europos rizikos vertinimo partneryste.

⁸¹ Duomenys paimti iš ES [Skubių pranešimų apie pavojingus ne maisto produktus sistemos RAPEX](#).

medžiagų registracijos dokumentacijų visiškai atitinka informacijos reikalavimus⁸². Todėl būtina nedelsiant geriau įgyvendinti cheminių medžiagų teisės aktus ir griežčiau užtikrinti jų reikalavimų laikymąsi, kad būtų užtikrinta atitiktis cheminių medžiagų gamybos ir pateikimo rinkai, taip pat jų išleidimo į aplinką ir šalinimo reikalavimams.

Įgyvendinus naująjį rinkos priežiūros reglamentą⁸³ ir būsimas ES muitų sąjungos stiprinimo priemones, bus geriau užtikrintas reikalavimų vykdymas tiek bendrojoje rinkoje, tiek prie ES išorės sienų. Komisija svarsto, kokiomis papildomomis priemonėmis būtų galima griežčiau užtikrinti REACH reikalavimų vykdymą prie **ES sienų**⁸⁴ ir kaip paskatinti bendradarbiauti **internetinės prekybos platformas**⁸⁵.

Be to, dėl skirtingų nacionalinio lygmens pajėgumų ir išteklių ES cheminių medžiagų teisės aktų vykdymas ES užtikrinamas nevienodai veiksmingai. Valstybės narės turi padidinti savo **vykdymo užtikrinimo pajėgumus** tiek, kad jie taptų veiksmingi ir būtų išnaudojami ES skubaus pasikeitimo informacija ir įspėjimo priemonių⁸⁶ teikiami privalumai, daugiau naudoti **skaitmenines priemones**, kad būtų greičiau imamasi veiksmų ir būtų optimaliai naudojami išteklių, įskaitant rinkos priežiūros institucijas. Europos cheminių medžiagų agentūros keitimosi informacija apie reikalavimų vykdymo užtikrinimą forumas⁸⁷ pasirodė esąs veiksmingas derinant vykdymo užtikrinimą ir toliau plėsi bendradarbiavimą su esamais **vykdymo užtikrinimo tinklais**⁸⁸ ir institucijomis⁸⁹, kad būtų išvengta veiksmų dubliavimo ir padidintas veiksmingumas.

Taip pat vykdoma veikla, kuria siekiama pagerinti su cheminėmis medžiagomis susijusių aplinkos teisės aktų laikymąsi⁹⁰. Geras pavyzdys – **Aplinkosaugos reikalavimų laikymosi ir aplinkos valdymo forumas**⁹¹, kuriame dalyvauja valstybių narių už chemines medžiagas atsakingos institucijos ir aplinkos teisės aktų vykdymo užtikrinimo tinklų atstovai⁹². Būsimame **nulinės taršos veiksmų plane** numatoma inicijuoti tolesnius konkrečius veiksmus cheminei taršai kontroliuoti.

⁸² Atlikusi REACH peržiūrą Europos Komisija padarė išvadą, kad pagrindinė problema, stabdanti pažangą, yra reikalavimų neatitinkančios registracijos dokumentacijos. Per tą laiką ECHA ir Komisija parengė [jungtinį veiksmų planą](#), kaip geriau tikrinti visų registracijos dokumentacijų atitiktį.

⁸³ Reglamentas (ES) 2019/1020 dėl rinkos priežiūros ir gaminių atitikties (*OL L 169, 2019 6 25*); jis pradedamas taikyti 2021 m. liepos mėn.

⁸⁴ Šiuo metu tiriama, kaip REACH reikalavimus integruoti į muitinės procesus. Po to bus atliktas poveikio vertinimas siekiant nustatyti tolesnes galimybes.

⁸⁵ Kelios interneto platformos pasirašė [saugos įsipareigojimą](#) – visus gaminius, apie kuriuos pranešta per sistemą RAPEX, išimti iš internetinės prekybos.

⁸⁶ RAPEX ([Vartotojų informavimo apie nesaugius gaminius sistema](#)) ir RASFF – priemonės, kuriomis vartotojai ir valstybių narių institucijos informuojami apie riziką keliančius gaminius.

⁸⁷ [Keitimosi informacija apie reikalavimų vykdymo užtikrinimą forumas](#) – institucijų, atsakingų už REACH, CLP, IPS, POT ir biocidinių produktų reglamentų vykdymo užtikrinimą, tinklas.

⁸⁸ Pvz., SLIC (darbuotojų sauga ir sveikata), PARCS (muitinė), IMPEL (atliekos ir pramoniniai išmetamieji teršalai).

⁸⁹ T. y. rinkos priežiūros institucijos, kurių darbas susijęs su cheminių medžiagų teisės aktais, įskaitant REACH, kosmetikos gaminių, biocidų, muitinės, vartotojų apsaugos institucijos ir agentūros, pvz., ECHA.

⁹⁰ Pavyzdžiui, teisės aktų dėl atliekų ir pramoninių išmetamųjų teršalų.

⁹¹ Europos Komisija, [Aplinkosaugos reikalavimų laikymosi ir aplinkos valdymo forumas](#).

⁹² IMPEL (inspektoriai), „EnviCrimeNet“ (policija), ENPE (prokurorai) ir EUFJE (teisėjai).

Taip pat bus labai svarbu suteikti **daugiau galių patiems vartotojams ir vartotojų organizacijoms**, nes jų elgesys verčia keistis pramonę ir laikytis teisės aktų reikalavimų. To bus siekiama įgyvendinant **vartotojų apsaugos taisykles**⁹³.

VISIŠKAS REIKALAVIMŲ NESILAIKYMO NETOLERAVIMAS

Komisija:

- REACH reglamente griežtins principų „nėra duomenų – nėra rinkos“ ir „teršėjas moka“ taikymą, visų pirma reikalaujama, kad **visos registracijos dokumentacijos atitiktų reikalavimus** ir kad neatitikties atveju būtų atšaukiami registracijos numeriai;
- pasiūlys jai patikėti pareigą prireikus **atlikti auditus valstybėse narėse**, kad būtų užtikrintas cheminių medžiagų teisės aktų, visų pirma REACH reglamento, laikymasis ir vykdymas, ir prireikus pradėti pažeidimo nagrinėjimo procedūrą;
- imsis tikslinių veiksmų tose **srityse, kuriose reikalavimų nesilaikymo rizika yra didelė**, tai, visų pirma, pasakytina apie prekybą internetu, importuojamus gaminius, klasifikavimą, ženklinimą ir apribojimus;
- išplės Europos kovos su sukčiavimu tarnybos **koordinavimo ir tyrimo** veiklos mastą, kad ji apimtų ir kovą su neteisėtais chemijos produktais ES rinkoje⁹⁴;
- padės valstybėms narėms nustatyti **integruoto vykdymo užtikrinimo**, kai patikrinimai atliekami pagal kelis teisės aktus, prioritetus;
- skatindama labiau naudoti atitinkamas Komisijos IT platformas užtikrins **suderintą atsaką visoje ES ir koordinuotą keitimąsi informacija** apie cheminių medžiagų teisės aktų vykdymo užtikrinimą;
- išnagrinės, kaip **skaitmeninės priemonės** galėtų padėti rinkos priežiūros institucijoms ir muitinėms, taip pat kaip jos galėtų padėti užtikrinti Europos vartotojams internetu parduodamų gaminių, kuriuose yra cheminių medžiagų, atitiktį reikalavimams;
- skatins valstybes nares naudotis Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės lėšomis investicijoms į **rinkos priežiūros infrastruktūros stiprinimą** ir skaitmeninimą;
- pagal Rinkos priežiūros reglamentą⁹⁵ nustatys **vienodas tam tikrų gaminių tikrinimo sąlygas ir dažnumą**. Tai pasakytina apie gaminius, kuriems nuolat būdinga specifinė rizika arba kuriuos tikrinant nuolat nustatomi šiurkštūs taikomų Sąjungos derinamųjų teisės aktų pažeidimai.

2.4. Išsami žinių apie chemines medžiagas bazė

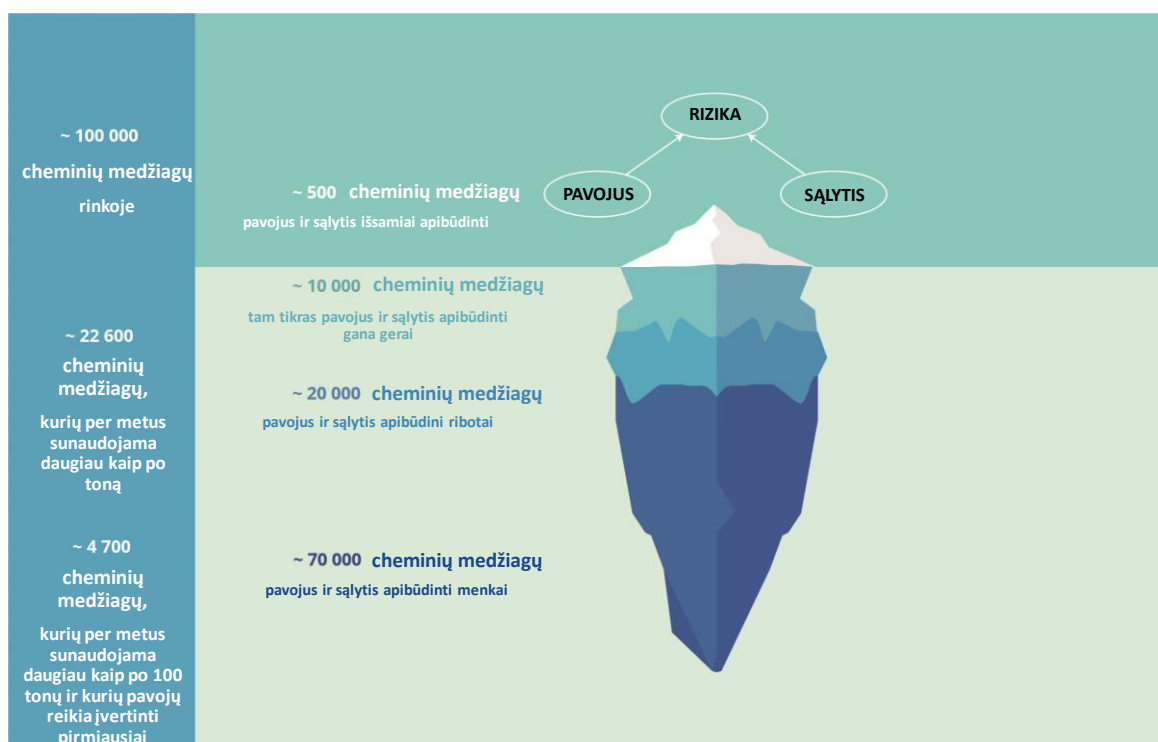
Patikimas cheminių medžiagų valdymas Europoje priklauso nuo to, ar ES ir jos valstybės narės gali priimti **sprendimus remdamosi patikimomis, aktualiomis ir naujausiomis žiniomis**. Dėl ES mokslinių įstaigų triūso per kelis dešimtmečius sukaupta pasaulinio lygio

⁹³ Atstovaujamojų ieškinių mechanizmas galėtų būti naudojamas siekiant kolektyviai užtikrinti, kad ES teisės aktai nebūtų pažeidžiami, COM(2018) 0184 *final*.

⁹⁴ Semdamasi įkvėpimo iš muitinių tarpusavio administracinės pagalbos taisyklių.

⁹⁵ Reglamentas (ES) 2019/1020 dėl rinkos priežiūros ir gaminių atitikties.

žinių apie cheminių medžiagų savybes ir riziką, ir šia žinių baze plačiai naudojamos ir kitose pasaulio dalyse. Vis dėlto valdžios institucijoms reikia sukaupti dar daug žinių apie galybės cheminių medžiagų, įskaitant polimerus ir mažais kiekiais gaminamas chemines medžiagas, būdingas savybes. Be to, žinios apie naudojimo paskirtis ir veikimo būdus yra fragmentiškos, nes informacijos tikslumas yra ją teikiančios pramonės rankose. Rinkoje yra nesuskaičiuojama daugybė cheminių medžiagų, vien dėl to žinių apie jas sukupimas yra milžiniškas iššūkis, o kadangi numatoma, kad ateityje cheminių medžiagų gamyba ir naudojimas didės, nežinia dėl jų keliamos rizikos gali dar labiau išaugti.

Pav. Nežinia dėl cheminių medžiagų keliamos rizikos, EAA⁹⁶

2.4.1. Prieinamesni duomenys apie chemines medžiagas

ES vis dar **trūksta išsamios informacijos apie visas rinkai pateiktas chemines medžiagas** ir jų bendrą aplinkosauginį pėdsaką, įskaitant jų poveikį klimatui. Tai trukdo tinkamai valdyti chemines medžiagas ir gaminius ir neleidžia atlikti išsamaus tvarumo vertinimo. Visų pirma, pagal REACH reglamentą neprivaloma registruoti **polimerų**, kurie yra pagrindinės plastiko sudedamosios dalys. Be to, informacija, kurią pagal REACH reglamentą reikalaujama pateikti apie **mažais ir vidutiniais kiekiais** tiekiamas chemines medžiagas, neleidžia nustatyti visų itin pavojingų savybių turinčių cheminių medžiagų. Siekiant sėkmingai kovoti su tokiomis ligomis, kaip vėžys, labai svarbu sugriežtinti informacijos apie medžiagų kancerogeniškumą ir kitas itin pavojingas savybes teikimo visais gamybos lygmenimis

⁹⁶ EAA, „The European Environment – State and outlook report“, 2020.

reikalavimus⁹⁷. Be to, REACH vertinimo procedūras reikia padaryti veiksmingesnes ir efektyvesnes⁹⁸.

INFORMACIJOS REIKALAVIMAI

Komisija:

- pasiūlys, kad pareiga užregistruoti pagal REACH reglamentą būtų taikoma ir tam tikriems susirūpinimą keliantiems **polimerams**;
- įvertins, kaip geriausia į REACH reglamentą įtraukti reikalavimą pateikti informaciją apie bendrą cheminės medžiagos **aplinkosauginį pėdsaką**, įskaitant su šiltnamio efektą sukeliančių dujų išmetimu susijusį poveikį;
- iš dalies pakeis REACH reglamente nustatytus informacijos teikimo reikalavimus, kad būtų galima veiksmingai **nustatyti, kurios cheminės medžiagos turi itin pavojingų savybių**, įskaitant poveikį nervų ir imuninei sistemoms;
- iš dalies pakeis REACH reglamente nustatytus informacijos teikimo reikalavimus, kad būtų galima, neatsižvelgiant į tiekiamą kiekį, **nustatyti visas ES gaminamas arba į ją importuojamas kancerogenines chemines medžiagas**.

2.4.2. Geresnė chemijos mokslo ir politikos sąveika

Įdėta daug pastangų siekiant geriau **moksliskai suprasti, kaip cheminės medžiagos** paveikia sveikatą ir aplinką⁹⁹. Norint dar geriau suprasti cheminių medžiagų poveikį, be kita ko, skirtingoms lytims, labai svarbi cheminių medžiagų buvimo žmogaus organizme ir ekosistemose stebėseną – ji turėtų būti toliau skatinama¹⁰⁰. Kartu su valstybėmis narėmis Komisija pagal būsimą bendrąją mokslinių tyrimų ir inovacijų programą **toliau skatins mokslinius tyrimus ir (biologinę) stebėseną**, kad būtų geriau išsiaiškinta su cheminėmis medžiagomis susijusi rizika ir jai užkertamas kelias, taip pat kad būtų skatinamos **cheminės rizikos vertinimo ir norminio mokslo inovacijos**.

Nors jau prieš 10 metų priimta griežta ES politika dėl **mokslo tikslais naudojamų gyvūnų apsaugos**, kurios galutinis tikslas – bandymus su gyvūnais pakeisti kitokiais bandymais, vis dėlto cheminių medžiagų bandymams vis dar sistemingai naudojami gyvūnai¹⁰¹. Reikalingos **saugos bandymų ir cheminės rizikos vertinimo** inovacijos, kurios padėtų sumažinti priklausomybę nuo bandymų su gyvūnais ir leistų cheminių pavojų bei riziką įvertinti kokybiškiau, veiksmingiau ir greičiau.

MOKSLO IR POLITIKOS SĄSAJA

Komisija:

- parengs ir atnaujins cheminių medžiagų **mokslinių tyrimų ir inovacijų darbotvarkę**, kuriai vadovaus ES lygmens koordinavimo grupė ir kuri paskatins reglamentuojant

⁹⁷ REACH reglamento peržiūra, [COM \(2018\) 0116](#).

⁹⁸ *Ten pat.*

⁹⁹ Nuo 2000 m. Europos Komisija mokslinių tyrimų projektams, susijusiems su cheminiais pavojais ir rizika, skyrė daugiau kaip 800 mln. EUR finansavimą.

¹⁰⁰ Nors politikos formuotojai pradeda suprasti, kokį vaidmenį patikimas cheminių medžiagų valdymas atlieka ekonominio ir socialinio vystymosi srityje ir kokių esama reikšmingų sąsajų tarp lyties ir cheminių medžiagų poveikio, tačiau su konkrečia lytimi susijusių duomenų dar labai trūksta. UNDP, „[Chemicals and Gender](#)“, 2015.

¹⁰¹ Direktyva 2010/63/ES. 2017 m., siekiant įvykdyti cheminių medžiagų teisės aktų reikalavimus, ES buvo atlikta daugiau kaip 230 000 bandymų su gyvūnais; [SWD \(2020\)10](#).

naudotis mokslinių tyrimų rezultatais;

- skatins vykdyti daugiadalykius mokslinius tyrimus ir skaitmenines inovacijas, kad būtų sukurta **pažangių priemonių, metodų, modelių ir duomenų analizės pajėgumų**¹⁰², leisiančių bandymams nebenaudoti gyvūnų;
- finansiškai remis **ES masto žmogaus ir aplinkos (biologinės) stebėsenos pajėgumus**, kurie papildys ekosistemų stebėsenos iniciatyvas¹⁰³;
- sukurs **cheminių medžiagų srities ES ankstyvojo perspėjimo ir veiksmų sistemą**¹⁰⁴, siekdama užtikrinti, kad kai tik vykdant stebėseną ir mokslinius tyrimus sužinoma apie cheminę riziką, ji būtų mažinama ES politikos priemonėmis;
- parengs **rodiklių sistemą**, skirtą cheminės taršos veiksniams ir poveikiui stebėti ir cheminių medžiagų teisės aktų veiksmingumui vertinti¹⁰⁵.

2.5. Patikimo cheminių medžiagų valdymo pavyzdys pasauliui

Cheminių medžiagų gamyba, naudojimas ir prekyba auga visuose pasaulio regionuose. 2018 m. pasaulinė cheminių medžiagų apyvarta siekė 3,347 mlrd. EUR¹⁰⁶, numatoma, kad iki 2030 m. gamyba padvigubės. Taip pat auga daug cheminių medžiagų naudojančios sektoriai, kaip antai statybos, automobilių ir elektronikos – dėl to didėja cheminių medžiagų paklausa, reiškianti ir galimybes, ir riziką¹⁰⁷. Nors cheminės taršos indėlis į pasaulinę ligų naštą vis dar nepakankamai įvertintas¹⁰⁸, pripažįstama, kad ji kelia grėsmę teisei į orą gyvenimą, ypač vaikams¹⁰⁹ ir ypač mažas ir vidutines pajamas gaunančiose šalyse¹¹⁰.

2015 m. tarptautinė bendruomenė dar kartą įsipareigojo iki 2020 m. pasiekti, kad visame pasaulyje cheminės medžiagos būtų valdomos patikimai¹¹¹. Kartu šis tikslas yra esminis elementas siekiant daugelio kitų **darnaus vystymosi tikslų**. Nors daug nuveikta visais lygmenimis, pažanga tebėra lėta ir nepakankama, o šis visuotinis įsipareigojimas nebuvo įvykdytas¹¹². **Turi būti įsisąmoninta, kad delsti nebegalima.** Europos Sąjunga gali ir privalo imtis vadovaujamo vaidmens – pati pirmoji taikyti aukštus standartus ir skatinti tai daryti kitas pasaulio šalis.

2.5.1. Tarptautinių standartų stiprinimas

Yra priimta daug įvairių tarptautinių, regioninių ir nacionalinių priemonių ir atsakomųjų veiksmų, susijusių su patikimu cheminių medžiagų valdymu ir atliekų tvarkymu. Tačiau

¹⁰²Pvz., prognozuojamosios toksikologijos, virtualaus žmogaus platformos.

¹⁰³ Pagal ES aplinkos teisės aktus vykdomas stebėsenos iniciatyvas ir tokias stebėsenos sistemas, kaip [LUCAS](#), [EMBAL](#), būsimas ES dirvožemio stebėjimo centras ir ES apdulkintojų stebėsenos.

¹⁰⁴ Siejant su vykdomomis iniciatyvomis, kaip antai RAPEX „Saugos vartais“.

¹⁰⁵ Ši sistema, grindžiama esamomis iniciatyvomis ir rodikliais, bus platesnės nulinės taršos tikslui įgyvendinti skirtos stebėsenos ir perspektyvų sistemos dalis; ji bus kuriama pagal būsimą 8-ąją aplinkosaugos veiksmų programą ir padės atlikti [aplinkos politikos įgyvendinimo peržiūrą](#).

¹⁰⁶ CEFIC, „[Facts and Figures Report](#)“, 2020

¹⁰⁷ UNEP, „[Global Chemicals Outlook II](#)“, 2019.

¹⁰⁸ [The Lancet Commission on health and pollution](#), 2017.

¹⁰⁹ Žmogaus teisių komitetas, bendroji pastaba Nr. 36 dėl teisės į gyvybę, 2018.

¹¹⁰ UNEP, „[Global Chemicals Outlook II](#)“, 2019.

¹¹¹ 2006 m. Strateginio požiūrio į tarptautinį cheminių medžiagų valdymą (SAICM) tikslu pagrįstas JT Darnaus vystymosi darbotvarkės iki 2030 m. 12.4 uždavinys – „iki 2020 metų užtikrinti aplinkai nekenksmingą chemikalų ir visų atliekų tvarkymą per jų gyvavimo ciklą, laikantis suderintų tarptautinių programų, ir labai sumažinti jų išmetimą į orą, vandenį ir dirvožemį, kad kuo labiau sumažėtų neigiamas jų poveikis žmogaus sveikatai ir aplinkai.“

¹¹² UNEP, „[Global Chemicals Outlook II](#)“, 2019.

pasaulinis **valdymas tebėra labai fragmentiškas**, o standartų ir reikalavimų šalys laikosi labai nevienodai. Pavyzdžiui, 2018 m. daugiau kaip 120 šalių buvo neįgyvendinusios Visuotinai suderintos cheminių medžiagų klasifikavimo ir ženklinimo sistemos¹¹³. Todėl bendras esamų organizacijų vykdomos veiklos ir programų bei iniciatyvų poveikis buvo ne toks veiksmingas.

Reikia visuotinių strateginių tikslų ir uždavinių, kad **tarptautinė sistema būtų plataus užmojo** ir pašalintų dabartinę fragmentaciją bei padėtų vykdyti nuoseklią visų atitinkamų tarptautinių organizacijų¹¹⁴, vyriausybių ir suinteresuotųjų subjektų, įskaitant pramonę, politiką ir veiksmus. Atnaujintas **Strateginis požiūris į tarptautinį cheminių medžiagų valdymą** yra labai svarbus daugiašalis susitarimas, padėsiantis visapusiškai spręsti patikimo cheminių medžiagų valdymo per visą jų gyvavimo ciklą klausimus. Nors rengiant ES taisykles svarbu naudotis atitinkamais tarptautiniais standartais, vadovais ir metodikomis (nebent jie būtų neveiksmingi ar netinkami), kartu labai svarbu patikimą cheminių medžiagų ir atliekų tvarkymą **įtraukti** į visų atitinkamų tarptautinių organizacijų¹¹⁵ darbo programas. Taip ES, vykdydama savo tarptautinius įsipareigojimus, galėtų skatinti nuoseklią politiką ir veiksmus pagal JT Darbotvarkę iki 2030 m.

TARPTAUTINĖ LYDERYSTĖ

ES ketina:

- aktyviau **raginti pasaulio bendruomenę** pasiekti Darbotvarkės iki 2030 m. tikslus ir uždavinius, susijusius su patikimu cheminių medžiagų valdymu, visų pirma imdamasi vadovaujamo vaidmens ir skatindama pasaulį įgyvendinti **esamas tarptautines priemones**¹¹⁶ bei ES standartus;
- siekti, kad būtų patvirtinti laikotarpio po 2020 m. **visuotiniai strateginiai tikslai ir uždaviniai**, susiję su patikimu cheminių medžiagų valdymu ir atliekų tvarkymu atsižvelgiant į visą gyvavimo ciklą ir padėsiantys pasiekti laikotarpio po 2020 m. pasaulinius biologinės įvairovės tikslus;
- kartu su sektoriaus subjektais skatinti įgyvendinti Visuotinai suderintą cheminių medžiagų klasifikavimo ir ženklinimo sistemą (JT GHS) ir taikyti ją kaip priemonę **cheminiam pavojui nustatyti** ir apie jį pranešti veiklos vykdytojams, darbuotojams ir vartotojams;
- pasiūlyti į JT GHS įtraukti naujų **pavojaus klasių ir jų kriterijus** arba pritaikyti ar aiškiau išdėstyti esamas¹¹⁷;
- skatinti tarptautiniu mastu (kartu su EBPO) kurti **bendrus standartus** ir

¹¹³ *Ten pat.*

¹¹⁴ Pvz., Jungtinių Tautų aplinkos programos, Pasaulio sveikatos organizacijos, Tarptautinės darbo organizacijos, Jungtinių Tautų pramonės plėtros organizacijos, Pasaulio banko, Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos, Strateginio požiūrio į tarptautinį cheminių medžiagų valdymą, daugiašalių aplinkos susitarimų.

¹¹⁵ Visų pirma organizacijų, dalyvaujančių Tarptautinėje cheminių medžiagų patikimo valdymo programoje (angl. IOMC).

¹¹⁶ Konkrečiai Stokholmo, Roterdamo ir Minamatos konvencijas.

¹¹⁷ Įtraukti šias naujas pavojaus klases ir jų kriterijus: patvarios, bioakumuliacinės ir toksiškos cheminės medžiagos, labai patvarios ir didelės bioakumuliacijos cheminės medžiagos, sausumos aplinkai toksiškos cheminės medžiagos, endokrininę sistemą ardančios medžiagos, patvarios cheminės medžiagos ir judrios cheminės medžiagos; esamus kriterijus pritaikyti atsižvelgiant į mokslo žinias ir pažangą, t. y. atsižvelgiant į alternatyvius metodus, ir patikslinti mutageninio poveikio embrioninėms ląstelėms kriterijus.

novatoriškas rizikos vertinimo priemonės, taip pat skatinti jas naudoti pagal tarptautines sistemas, be kita ko, siekiant dar labiau vengti bandymų su gyvūnais.

2.5.2. Saugos ir tvarumo standartų propagavimas už ES ribų

Nors apskaičiuota, kad iki 2030 m. **pasaulinė cheminių medžiagų gamyba** padvigubės, kartu numatoma, kad pasaulinė ES chemijos pramonės dalis sumažės iki maždaug 10,7 proc.¹¹⁸ Didelę dalį numatomo cheminių medžiagų gamybos augimo perims besivystančios ir pereinamosios ekonomikos šalys. Dėl savo cheminių medžiagų teisės aktų **ES tapo** cheminių medžiagų valdymo pagal sveikatos ir aplinkos standartus **lydere**, ir šia strategija siekiama išlaikyti pirmaujančias ES pozicijas tvarumo principus atitinkančių cheminių medžiagų gamybos ir naudojimo srityje. ES turi pasinaudodama savo įtaka visame pasaulyje propaguoti saugų ir tvarų cheminių medžiagų kūrimą, taip pat sudaryti vienodas veiklos sąlygas ir padidinti įmonių, gaminančių ir naudojančių saugias ir tvarumo principus atitinkančias chemines medžiagas, rinkos dalį.

Taip pat būtinas glaudesnis tarptautinis bendradarbiavimas ir koordinavimas. Komisija yra pasirengusi remti **ES šalių partnerių gebėjimus**, kad jos galėtų įvykdyti savo tarptautinius įsipareigojimus pagal tarptautines cheminių medžiagų srities priemones ir priimti **aukštus aplinkos, sveikatos ir socialinius standartus** bei jų laikytis. ES išorės veiksmais bus skatinamas ir populiarinamas patikimas cheminių medžiagų valdymas per visą jų gyvavimo ciklą ir perėjimas prie žiedinės ekonomikos be toksinių medžiagų – kaip esminiai horizontalieji darnaus vystymosi elementai, atsižvelgiant į politikos suderinamumą vystymosi srityje.

Galiausiai, siekiant remti besivystančias šalis, taip pat siekiant EBPO ir kitų atitinkamų šalių abipusio duomenų pripažinimo, svarbu dalytis **ES žinių baze**. Tai labai svarbu siekiant išvengti darbo dubliavimo, taupyti išteklius ir remti tarptautinius standartus. Vykdydama savo tarptautinę politiką ir imdamasi lyderystės ES turėtų galėti remtis esama **ES agentūrų žinių baze ir patirtimi**, atsižvelgiant į jų įgaliojimus ir išteklius.

BENDRADARBIAVIMAS SU TREČIOSIOMIS ŠALIMIS

ES ketina:

- patikimą cheminių medžiagų valdymą skatinti per tarptautinį bendradarbiavimą ir partnerystes **dvišaliuose, regioniniuose ir daugiašaliuose forumuose**, be kita ko, bendradarbiaudama su Afrika¹¹⁹ ir kaimyninėmis šalimis bei kitais partneriais, kad paremtų jų gebėjimus patikimai vertinti ir valdyti chemines medžiagas;
- rodydama pavyzdį ir laikydamosi tarptautinių įsipareigojimų užtikrinti, kad **Europos Sąjungoje uždraustos pavojingos cheminės medžiagos nebūtų gaminamos eksportui**, be kita ko, prireikus iš dalies keičiant atitinkamus teisės aktus;
- pagal būsimą tvaraus įmonių valdymo iniciatyvą skatinti cheminių medžiagų gamybai ir naudojimui taikyti **deramo patikrinimo** principą.

¹¹⁸ CEFIC, „Facts and Figures Report“, 2020.

¹¹⁹ „Visapusiškos strategijos su Afrika kūrimas“, JOIN(2020)4.

3. IŠVADOS

Ši strategija suteikia galimybę **suderinti cheminių medžiagų naudą visuomenei** ir žmonių **sveikatos ir planetos ribas**, taip pat **padėti pramonei** gaminti saugias ir tvarumo principus atitinkančias chemines medžiagas. Tai taip pat galimybė įgyvendinti teisėtus ES piliečių lūkesčius būti gerai apsaugotiems nuo pavojingųjų cheminių medžiagų ir paskatinti ES pramonę tapti pasauline saugių ir tvarumo principus atitinkančių cheminių medžiagų gamybos ir naudojimo lydere.

Ši strategija yra būtinas pirmas žingsnis siekiant Europos **nulinės taršos tikslo** ir susijusių Biologinės įvairovės strategijoje ir strategijoje „Nuo lauko iki stalo“ nustatytų tikslų. Ja taip pat bus paklotas pamatas būsimam nulinės taršos veiksmų planui ir prisidedama prie sėkmingo Europos kovos su vėžiu plano įgyvendinimo. Be to, ši strategija papildo Europos pramonės strategiją¹²⁰, Europos ekonomikos gaivinimo planą¹²¹, Žiedinės ekonomikos veiksmų planą ir kitas Europos žaliojo kurso strategijas bei iniciatyvas, pavyzdžiui, vaistų strategiją, vandenilio strategiją ir baterijų iniciatyvą.

Rengiant šioje strategijoje minimas naujas teisėkūros iniciatyvas bus vadovaujamos Komisijos geresnio reglamentavimo priemonėmis. Teisės aktų pasiūlymai, įskaitant kuo tikslingesnį REACH reglamento persvarstymą siekiant tik šios strategijos tikslų įgyvendinimo, bus teikiami pasikonsultavus su visuomene ir atlikus išsamius poveikio vertinimus, be kita ko, išnagrinėjus, kaip tai gali paveikti mažąsias ir vidutines įmones (MVĮ) ir ar tai skatins inovacijas, ar joms trukdys.

Komisija ragina Europos Parlamentą ir Tarybą patvirtinti šią strategiją ir padėti ją įgyvendinti. Komisija palaikys darnius ryšius su piliečiais ir suinteresuotaisiais subjektais, kad paskatintų juos aktyviai dalyvauti.

¹²⁰ [COM/2020/102.](#)

¹²¹ [COM/2020/456.](#)